

Epistolarum ad Johannem Vorstium scriptarum fasciculus: quo varia ad literas pertinentia ; itemque ingenuum de quibusdam hujus temporis controversiis theologicis judicium exponitur. Adjecta ... est und ad Jacobum Clauderum ; ex qua ejusdem de Beroso Anniano sententiam [sic] intelligi licet / [Thomas Reinesius].

Contributors

Reinesius, Thomas, 1587-1667
Vorst, Johann, 1623-1676.
Clauder, Jacob, -1654.
Berosus, the Chaldean

Publication/Creation

Berlin : G. Schultzius, 1667.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/datexjfs>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

REINESIUS T.
EPISTOLÆ AD
DAUMIUM ET
VORSTIUM

1670-1667

63068/B

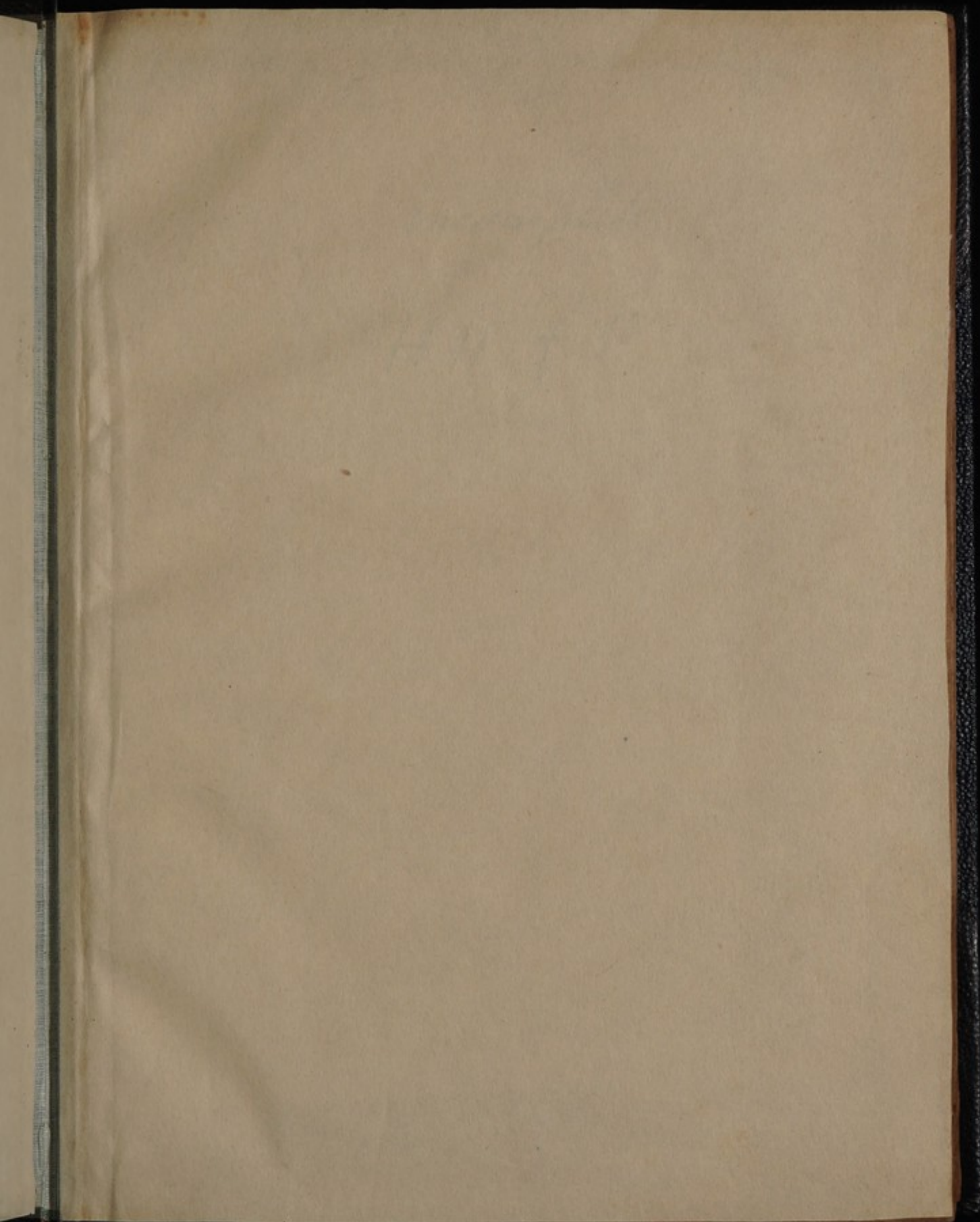
The Library of the
Wellcome Institute for
the History of Medicine

MEDICAL SOCIETY
OF
LONDON
DEPOSIT

Accession Number

Press Mark

1-2) REINESIUS, T.

ex libris petri Dumolinet

incomplete

~~77~~

HAH. f. 10

EL

J

Va

in

Adje

Ex

THOMÆ REINESII,
Polyhistoris & summi Viri,
EPISTOLARUM

AD
JOHANNEM VORSTIUM

SCRIPTARUM
FASCICULUS:

Quo

Varia ad literas pertinentia; itemq;

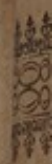
ingenuum de quibusdam hujus temporis contro-
versis Theologicis judicium ex-

ponitur.

Adjecta ceterisq; præmissa est una ad JACOBUM CLAU-
DERUM; ex qua ejusdem de BEROSO Anniano sen-
tentiam intelligi licet.

COLONIÆ BRANDENBURGICÆ,
Ex Officina Georgi Schultzi, Elect. Typogr. Anno 1667.

Seren

Q

pistol
teres

Quas

neii o

nup

na de

porun

le cer

gam V

recte

elicit

lection

ur ?

etere

lection

Generosissimo atq; Amplissimo

Domino,

D. LAURENTIO GEORGIO

A CROCKOU,

Serenissimi ELECTORIS Brandenburgensis Consili-
ario, ejusdemque ad Serenissimum REGEM

SUECIAE Legato,

S. P. D.

JOHANNES VORSTIUS.

Quanti REINESIUM nostrum faceres, Generosis-
sime atque Amplissime Domine, satis intellexi aliquot
ab hinc annis, cum nonnullas ejus ad me scriptas e-
pistolas tibi legendas dedissem, tuque eas ad me remit-
teres. Quippe unà literas ad me mittebas in hæc verba:
Quas mihi commodaveras Viri incomparabilis Thomæ Rei-
nesii epistolas, ecce cum debita gratiarum actionis usura
nunc remitto: & ut apprimè faveo & applaudo gloriæ tuæ,
ita de amicitia tanti Viri animitus gratulor. Omnium bo-
norum judicii securus esse potest, qui Reinesio se probavit;
& cetera. Et quis non idem tecum sentiat, qui multiju-
gam Viri doctrinam ex scriptis ejus perspexerit, eamque
rectè æstimare possit? Quis non infinitam ejus lectionem,
felicissimamque δύναμιν τὴν κερτικὴν, quam in libris Variarum
lectionum, ceterisque scriptis suis, declaravit, admire-
tur? Quid si Commentarium ejus in collectas ab ipso
veteres Inscriptiones, Eponymologicum, ceterosq; Variarum
lectionum libros, publicè aliquando legere licebit? Tum ve-

rò virtutem atque doctrinam ejus adhuc magis admirabuntur ii quibus cor sapit. Dolendum autem, quod divinus Vir mortalitate interceptus est, antequam reliqua ingenii sui monumenta divulgare ipse potuerit. Sperare tamen licet, esse Viros doctos, quibus scriptorum ejus divulgandorum cura commissa sit, quique eam operam libenter & sumpturi sint. Et scripsit ad me nuper amicus, aliquem beato Viro cognatione junctum Commentarium ejus in Inscriptiones veteres secum in Galliam asportasse, ac Lutetiæ typis exprimendum curaturum. Quod sanè & verisimile mihi fit. Quippe in postremis suis ipse beatus Vir mihi significavit, Inscriptionibus suis benignius è Gallia fidus oriri. Ac notum de cetero est, Gallos quoque Virum æstimare cœpisse, ipsūque Regem insigni in eum munificentia usum esse. Dum autem altera illa exeant, prædictas summi Viri ad me scriptas epistolas divulgo, tibi quæ denuo, sed cum accessione quadam, legendas mitto: id quod tibi aliisque Viris doctis non ingratum fore spero. Voluissē meas quoque ad Virum summum scriptas epistolas typis simul exprimendas dare, quomodo epistolis ejus ad clarissimos Viros, Casp. Hofmannum, & Christophorum Adamum Rupertum, ipsæ quoque horum ad Reinesium epistolæ adjectæ atque interjectæ sunt; nisi in more mihi fuisset ipsa *ἀντίγραφα* epistolarum ad amicos mittere, neque earum *ἀντίγραφα* mihi servare. Et fortasse tanti nec est nostras epistolas hic simul legi: sufficitque si summorum modò Virorum *Φεγνίδες* ab interitu vindicentur, nec temere earum quicquam intercidere sinatur. Vale. Scripsi Coloniae Brandenburgicæ mense Julio Anni cto 10c LXVII.

EPISTOLA PRIMA.

MI carissime CLAUDERE, expectavi
 haftenus à bibliopola vestrate libros, quos confi-
 gnaveram, pro quibus Variarum exemplaria XII
 Lipsiæ poterat auferre ab homine quem indicavi.
 Fui in utroque frustra: unde averfari eum contra-
 ctum te parario initum colligo. Abstulisset sal-
 tem meos, & misisset suos quos poterat. Dubito enim omnes quos desi-
 deravi, habere in promptu. Nunc quod de ipso sperem, non habeo.
 Ultimis tuis dudum respondissem; sed deerat argumentum, quòd ex
 me domo absente traditæ nescio quò scævitate domesticorum inter-
 scruta contrusæ adhuc lateant; faciam cum venerint ad manus. D. Vor-
 stio pro honorifica compellatione ages meis verbis gratias, obferesque
 utendum fruendum, quicquid à mea tenuitate proficisci posse ipsius com-
 modis senserit. Laudo studium ejus & φιλοπυσίαν. Judicium me-
 um de Beroso Anniano non dissentit à Doctorum censuris: adeat
 Comm. de Deo Endovell. E. 2. b: relegat etiam cum cura epilogum
 Diatr. de L. Pun. Quare nec rationibus ejus, quas contra eum propo-
 nit, infringendis laborandum mihi est; possem ejus generis alias quatuor
 superaddere è Dec. 2. Chronol. observ. D. Joh. Behm. obs. 2. Hoc
 volo, non omnia, quæ in Beroso, licet Annius eum interpolaverit, hinc
 inde leguntur, esse conficta, sed quamplurima consentire cum profun-
 da antiquitate. Ostendi hoc ex IDUBELA ejus, loco Comm. quem di-
 xi; ex Arub ejus, filio Chusi: cui quamplurimi scriptores adsentiuntur;
 nec habuere igitur, cur impugnarent. Cur igitur nos quæremus in scirpo
 nodum? En testimonium de Arabo hominum in Syria natorum: *Ara-
 bia*, inquiunt Gabr. Sionita & Joh. Hefronita l. de nonnullis Orient. Urb-
 c. 1. *dicta ab Araba plaga, non longè à Medina sita, quam incoluit Ismaël.*

Huic verò plagæ nomen dedit Jaarob filius Cahhtan seu Jehtan, filii Heber, filii Sale, filii Sem, filii Noë: qui primus, teste Muhammede Ben Jacob Sirazita, Arabica Lingua thesauri auctore, Arabica lingua inventor extitit, & post ipsum Ismaël. Ostendi, quod dicebam de Berofanis, ex ipsius Togo, quem inter Celtiberorum Reges nominat: Nam eundem Togum Martialis & Silius commemorant in rebus Hispanorum, quorum phœcis nemo hactenus explicavit. Si Berosum verum illum & genuinum, qui cum Anniano pariter incedit, & ab eo segregandus tamen est, consulissent Interpretes, minimo negotio potuissent. Demonstratio hæc ad oculum Comm. de quo nosti ad Clasis I Inscript. XXII, quæ est de Togoti vel Togotio, Numine quodam Lusitanorum Hispanorumque, reperta in Lusitaniâ, viâ, quâ Ebora itur Abilam, juxta Arcem S. Vincentii, hodie Abbatiam; doceoque non esse de Toxoti seu Diana, ut voluit Joh. Mariana lib. I de rege & instit. reg. c. I. intelligendam, verum de isto Berofano Togo. Non vacat ea describere huc, quia quamplurcula sunt; habes nucleum & summam. Non qui recipit aliquod caput libri alicujus, librum totum recipere putandus est: Hoc inculca Vorstio. Judas Apostolus libros Henoch non ideo approbavit, ceu scripturam authenticam, quia de eis sumisit testimonia: sicut nec Paulus Epimenidis, Menandri & Arati carmina. Hier. Comra. in Ep. ad Titum. Ego si testimonio Berosi quantum ad Arabum usus sum, eo ipso Annianum Berosum adprobasse non arguar. Latent in isto sterquilinio pretiosæ gemmæ, quas alibi frustra quæremus; eas inveniet, qui judicio valet, & omne genus Antiquitatis emensus est. Imò restant adhuc invenienda de Antiquitate testantia multa, quæ vera esse ostendent hactenus à nobis, quia non intellecta, habita pro falsis. Idem Berosus à Sicano Aretiam (hoc ipsum Ebræorum vocabulum est, quo terram nuncupant) deificatam fuisse scribit, & lingua Janigenâ nominatam Horchiam. Si pravam scripturam emendaveris, legerisque levissima mutatione literarum ad finium Herthiam, intelliges, unde Tacitus desumpserit, quod habet l. de Mor. Germ. de Suevorum nationibus, eas in commune Hertham, id est, Terram matrem colere; & simul non esse nugæ, quod hic apud Berosum legis. Utrumque enim verissimum, & Tellurem cultam pro Numine, & Aretiam esse Hertham seu terram. Ita puto rationem me vobis sufficienter reddidisse mei de Beroso judicii, quod non satis per-

ceperat Vorstius. Sanè æquius multo est illorum districtiore, qui planè rejiciunt inter nugatores, in quo vestigia venerandæ Antiquitatis ego deprehendo; quos tamen nec inter se convenire videas. quidam enim ab Annio: quidam ab alio quodam ante Annium conficta esse suspicantur. Addiderit aliquid Annius, vel alius ante hunc; quibus sua adderet & inferciret, habuit, hoc est, genuini Berosi fragmenta. Eram quædam supererogaturus ad literas nostras pertinentia, & emendationum specimina nonnulla; ἀλλ' ὁ δύνασαι βασιλεὺς ἀεὶ. Optimè valete & salvete plur. ab amantissimo vestrum

REINESIO D. Altenb.

20. Apr. An. 1646.

EPISTOLA II.

S. P.

MI carissime VORSTI, Nunc demum intelligo, postquam & tuas ad Clauderum vidi, & hisce diebus abs Te accepi alteras, periisse meas, quibus ad Quæsitæ tuæ ē sacris, ad Philologiam pertinentia, deprompta responderam: quod fero ægerimè. Fortassis satisfeceram expectationi tuæ; sed ea sic elusa est. Tædet ambagū; quare habeto breviter. Τὸ ΨΥ apud Jeremiam XXV & LI Chaldæus paraphrastes, Hieronymus, Theodoretus, & posteriores omnes, excepto Lirano, exponunt de Babylone: rationem, cur Propheta eam sic appellaret, alii aliam commenti sunt; quorum sententias quia accuratè perpendisti, actum non agam recensendo: poteras tamen etiam Vossum adire lib. I de Idol. orig. & progr. c. 21. Σακῶνα, Σακῶνα ἡμέρας, Σακῶν ἐορτὴ festum à Babyloniis vetustiss. institutum in memoriam victoriæ de Sacis; à Persis quoque, post Babyloni-
orum διαδόχους, receptum fuit; certissimum. Sac autem vel Sefach Deam fuisse Babyloniis cultā πῆ κῆται; Scaliger eam commentus est, eumque sine discussione secuti alii. Non autem idolum vel Deam, sed urbem regiam fuisse, adparet è Jerem. XXV. ubi rex Sefach eodem modo dicitur, quo ibidem Reges Occidentis, Zambri, Elam, Medo-
rum,

rum: nimirum locale nomen est; nec de eo ultra dubitandum. At quomodo בבל erit שש? Per commutationē Alphabeticā אהבש. quam quod velut ineptias Rabbiorum deridet Scaliger 5. de em. Temp. faciat, donec etiam deslere ipsi libuerit suas: nemo enim est, qui non aliquando ineptierit. Fecit autem Jeremias consilio, nomen Babylonis tectum obscurumque proferens, vel ne regem offenderet, & in se & populares exacerbarēt Babylonios urbem tum obsidentes, quod Hieronymo: vel, ut Judæi scirent, non esse festinandum, cum prædicta fuisset poena Babylonī, quia hoc esset vaticinium quasi sepultum, ita ut nomen verum Propheta reticeret, quod Calvino: vel quod mihi videtur, pro more Prophetarum, quos nomina propria vel vocibus vicini soni, vel ejusdem numeri, vel conversis literis, vel allusionibus, ad certa quædam gesta vel eventa variare consuevisse notum est, præsertim cum ingrata prædicerent. Ex isto more & stylo Esaias XXIX, 1. urbem & templum denominavit אֲרִיאל; de qua denominatione vide Emper. ad Codic. Talm. t. Middoth, p. 97. & 167: & cap. XIV. 4. Babylonem voce Chaldaica מְרִיבָה, qua avaritiam regis Babylonici & variorum tributorum, pensionumque in auro, ad inventiones perstringere voluit. De Michæa probat idem Grotius ad cap. I, 10: de Jeremia, qui utpote è familia sacerdotali talium κρυψων fuit imprimis gnarus, Glasius l. 4. Gramm. S. tr. 3. p. 816. 839, & 840. Neq; enim ista Cabala tam recens inventum est, quàm putatur: (nam & LXX Interpretes, ne de Chaldæo paraphrasæ quid dicam, subinde eam secuti sunt;) sed pars Legis oralis tradita Moysi & senioribus, propagataque ad sapientes populi Jud. & conservata, usquedum posteriores eam referrent in literas & exemplis Biblicis illustrarent. Videre de ea est apud Reuchlin. ll. de Cabala: Serarium lib. I. Josuæ c. 10. q. 2: Buxtorfium l. de abbreviat. Schick. bechin. happer. Glasium l. 2. Philolog. Rittang. not. in l. Jetsirah: R. Men. ben Isr. Concil. in Exod. qu. 50. Conatur quidem L. Fabricius in Partit. Cod. Ebr. c. 4. exempla אהבש è Jerem. cap. LI & XXV petita eludere; sed frustra est. De primo enim eum refutant ipsi LXX, qui קמי לב exposuere ex hac Cabalæ specie per כשימים seu χαλδαίς: in altero præsupponit, שש esse Deam, quod prius probandum erat.

Zephanias IV. Reg. XXV. 18. vocatur כהן המטבחה *iepeus deus-*
leg Ⓞ, quod secundo à summo sacerdote ordine, loco & dignitate esset;
 posteriores vocarunt Pontificem alium, sacerdotem magnum alium, &
 Segena: (& sic Targum Jerem. 52, 24: 4. Reg. 25. 18:) item המטבחה
 Sanh. c. 2. §. 1. nomine ipsi cum reliquis sacrorum munerum praefectis,
 quos XV numerat Eimp. ad Cod. Middoth c. 4. §. 1. p. 138. & Cun. l.
 2. c. 14. è Mafs. Schekalim, communi. Erat Segan, qui & Pontifici
 vicarius dabatur, & ei successor destinabatur. Hinc Eleazarum Aaro-
 nis f. primogenitum, & successorem futurum, Jonathan in Targum Num.
 XIX. 1. vocat סגן כהן *antistitem sacerdotum*, (ita reddit Buxt. in
 Lex. Thalm. voce סגן: Seld. lib. 2. de succession. in Pont. c. 1. f. 204.)
 secundarium sacerdotibus summis, vivo etiamnum patre. Durabat-
 que Segenis dignitas cum vita, uti Pontificis, non exuebatur, (hoc est,
 nunquam degradabatur, ut secundus à summo sacerdote non esset, qui
 semel ei loco erat admotus) uti putas: hoc enim de eo, quando ex cau-
 sa (si fortè casu quodam impeditur ὁ πρῶτος Ⓞ, quò minus muneri suo
 vacare posset, uti contigisse Simeoni f. Camithi, & propterea istà vice
 fratrem ejus ingressum fuisse è Gemara Babylonica narrat Seld. l. I. de
 succ. in Pont. c. 12. f. 192.) ad certam functionem tempusque, nim. in
 diem Jejunii seu festum Expiationum, summo Sacerdoti in sacris usita-
 tis peragendis surrogatus fuisset, intelligendum est. Abdicabat se Se-
 gan, scil. mundata pollutione summi sacerdotis, à functionibus hujus
 (qui in integrum restitutus, & munus suum de cætero rite adire cense-
 batur,) in gradu autem summi sacerdotis alius, seu secundarii, & here-
 dis Pontificatus proximi, etsi functiones ejus non obiret, manebat. At
 cum IV Reg. XXIII, 4. Cohane hammischnah nominantur cum Sacerdo-
 te summo, nihil id ad vicarios istos Pontificum attinet; sed significatur
 totum sacerdotum collegium, seu omnes inferiores & gregarii,
 quatenus Pontifici velut supremo supponuntur; (inter quos licet sint prin-
 cipes & capita familiarum seu classium sacerdotalium, qui non minus
 ἀρχιερεῖς & ἄρχοντες τῶν πᾶσι τῶν ἱερέων à LXX adpellantur, in
 ista tamen ρήσει dignitas ipsorum omnium, etiam diversa, dignitati su-
 premi Sacerdotis contradistinguitur; & propterea, cum hic solus dica-
 tur πρῶτος Ⓞ, rectè reliqui omnes secundarii, inferiores, minùs præ-

stantes, *οἱ δευτερεύοντες* ab iisdem LXX nuncupantur. Imò res à Rege Josia ibi præcepta talis fuit, ut omnes omnino ex ordine sacro concerneret, & tam majores quam minores & medioximi, quod agerent implendæ regis voluntati, haberent. Quare *כֹּהֲנֵי הַמִּשְׁכָּה* ibi sunt reliqui post sacerdotem *אֲרָאָה* omnes, non peculiare aliquod corpus seu clasſis seu collegium, in qualia plura distincti fuere. Ita me tibi æſtum iſtum ſatis explicasse exiſtimo. De Diſputatione Dn. D. Horneji diu eſt cum reſcivi: rogatus etiam à noſtratibus ſententiam, dixi, ſine ambagibus, liberè, verbis quæ deſcripta tecum communico. Hoc videor effeciſſe, ut mitiùs nunc judicent, qui videbantur indignari veſtratibus & condemnaturi eſſe quod præproperè & malè arripuerant. Grandio Jenenſis adplauſores hic nunc nullos habet: quin audio monitum fuiſſe auctoritate Principis, ne moveret Camarinam, quam non moveri melius eſſet; tū ut ſibi parceret fruſtrà ſe fatigando: an pareat, neſcio: promiſit quidem, myſterium juſtificationis & ſalvationis hoc ſemeſtri *καλασκειν αſικῶς* ſe tractaturum. Academiam veſtram abundare Viriſ ſolidè doctis jamdudum perſpexi: quam laudem ſiqui ei inuideant, paſſiva res eſt. Urit iſta urtica etiam eos quos ſapientes & emendatiſ adfectibus eſſe tinnit ipſorum profeſſio: &, quod dolendum imprimis, *ἐμότεχνοι* ſunt *ἀντίτεχνοι*: ſpernunt mutuū & ſpernuntur; lacerant & lacerantur. Ea verò Doctorum *ἀντιέχνησις* ex ambitione nata ominoſa literis eſt, & decrementi vicinitatem portendit: divinatione hæc non reddetur irrita, ſi cum obſtinatione inſaniendi perrexerimus, & Dei averſantis mores noſtros inhumanos, præſertim mutuò adverſandi, indignationem àmoliri ſeria emendatione & caritatis Chriſtianæ exercitiis neglexerimus. Princeps Medicorum Germaniæ HOFMANNUS, Prof. Altorfinus, CONRINGIUM ad me deprædicavit dudum, ſuaſitque ut ambirem ejus notiſiam: feciſſem, ni occaſio defuiſſet; puder enim eſſe *ὑπερ᾽ ἀνοίκτην*, & preſare è longinquo manum ignotorum impudentiæ proximū habetur. D. Hornejuſ th. XV. meminit Longiniani cujuſdam Auguſtino familiaris; velim ſciſre, cur Philoſophum adpellet: certè profeſſione non fuit, ſed in actu civili magiſtratus, nim. Proconſul Africa, Coſ. Varane, anno Chr. 410. Comes ſacrarum Largitionum anno Chr. 399. Coſ. Theodoro, Flaviuſ Macrobiuſ Longinianuſ, ut patet è Cod. Theodoſiano. Patrem habuit cognominem, Præf. Urbi anno Chr

Chr. 404. notum ex epistol. Symmachi l. 7. & Præf. Prætorio Italiæ, in quo magistratu tumultu militari anno Chr. 406. Ticini occisum: Zosim. l. 5. Alterutrius horum tanquam Christiani facti meminit epigramma Romanum ad fontes, à Grutero Corpori Inscript. Rom. insertum f. 1164. a. D. Calixtus th. XV. Disp. de misfis solit. producit è Reginonis opere de discipl. Eccl. Canonem Concilii Nannetensis quendam, quo prohibetur Missa ἀκοινωνητῶν: quem etiam ex eo recenseat Cassander in Liturgicis. Addit autem extremis ejus nonnulla quæ Cassander non habeat, extent verò in Cod. mser. Reginonis Biblioth. Juliæ. Verùm scire oportuit capitulum illud integrum legi apud Ivonem Decret. P. 3. cap. 70. tanquam 30 Concilii Nannetensis: itemque solum demta comminatione apud Cham. t. 4. l. 6. c. 14. §. 9. Canon th. XIII. citatus ex addit. secunda ad Capit. Caroli M. & Lud. Pii, non decimus est, sed septimus. Th. XVII. *vina sacrata* apud Agobardum sunt *saccata*. διὕσιν σικκίας, Polluci l. 6. c. 2. ὁ διῦλισμένος; Theoph. διηθικός: de quo Var. l. 3. c. 6. p. 443. egi. Th. XVIII. in verbis Tertulliani *caros Dei* interpretatur *martyres*. Atqui Tertullianus de vivis loquitur, quos intercessores ad Deum rogent pœnitentes: quibus adpellationem martyrum ex usu communi quomodo aptabit? debuit, *fideles*: quod & jubent sequentia apud Tert. *omnibus fratribus legationes deprecationis sue injungere*: & sic Molin. tr. de altar. & sacrif. c. 7. Th. XX. Innocentio III verba misifici solitarii referri posse ad Angelos decernenti, duas è Canone Missæ difficultates, quæ id reddant dubium, objicit; sed excutiendum etiam fuit, quod iis reposuerat Forerus Antiq. Papat. contra Molin. l. 7. contr. 13. c. 2. n. 9. p. 487. Mihi, ne quid dissimulem, non videntur ista è Canone Missæ petita satis idonea rei cui adhibentur. Maxime delector genio scriptionis quem in vestatibus Theologis deprehendo; velim igitur, indices scriptorum utriusque mihi consignes: curabo enim adferri, quæ videbuntur. Interea compares, quæso, mihi D. Calixti Commentarium de communione sub utraque, & Disp. de verit. relig. Christi, tum D. Conringii tr. de calido innato: de scorbuto: Th. Fieni tr. de spiritibus: & alterum de generat. hom. nisi fortasse hic ille est, qui anno 1610. sub tit. de formatrice foetus in utero, prodiit: quem legi: Discursum de Imp. Romano Germ. aut. Hippol. à Lapide in 4. vel edit. Lugd. Bat. in 12. Ista quamprimum mihi curaveris, faxo ut

bona fide & sine mora refundatur precium. Cunnæus loco quem signas in tuis duos post Segenem subvicarios è Maim. nominat קתיקין. Ii nulli alii sunt quam dicti à Græcis καθολικοί, à Latinis *Generales*. Erit igitur vel habendum pro sphalmate transpositis in tertia vel quarta syllaba ל & פ, item י & י, (ita נפניסון *asphania* in Sanh. c. 2. §. 4. pro נפניסון *apsonia* ὁψώνια, stipendia militum,) vel è Judæorum, qui in aliarum linguarū vocabulis detorquendis miram licentiam sibi sumunt; κακοήθεις exponendū. Catholici apud Romanos sunt οἱ ἐπὶ λογοθεσίis, ratiocinatorum præfecti, rationales summarum, κεφαλαιῶται; item Cæsaris in provincia procuratores rebus fisci impositi, rationales summæ rei: ad quorum officium qui pertinebant, ii Catholiciani vocabantur, l. 9. C. de bon. proscriptorum. Buxtorfius in Lex. Talm. f. 127. & 2164. variat: agnoscit enim illos Maimonidæ Catholicos tanquam è Græco sumptos, & vicarios tamen Segenis קתיקולין *kathiculin* vocat, non expressa ratione ulla nominis. Sed cur ad ista regredior? Amor nescit ordinem, mi carissime VORSTI, imò מבטלה seu pervertit, ut traditur in Gem. Sanh. c. XI. §. 57. verbis R. Sim. f. Eleazaris. Volebam plura; sed defuit charta. Tu mi carissime Vorsti vale & salve

à REINESIO D. Altenb.

14. August. An. 1647.

Inscriptionum veterum siquas conquirere posses, præsertim nondum à Grutero occupatas, gratisimum id mihi accideret.

JUDICIUM.

De verbis *Bona opera sunt necessaria ad salutem,*
cujus in proxima superiore epistola fit mentio.

BEne perspectis perpensisque omnibus, quæ de necessitate bene operandi in salvandis agitantur inter Theologos, deprehendo totum istud certamen, quo Ecclesia harum regionum ante hos 70 annos gra-

graviter adflicta atque lacerata fuit, tandem in meras cavillationes exire: & si qui hodie à propositione ista *Bona opera sunt necessaria ad salutem*, quam tum defenderunt Theologi Wittebergenſes, abhorrent, non ab ea abhorrent tam quòd falsa sit & falſitatis manifeſtè convinci poſſit, quàm quòd propria ſit Reſormatorum plerorumq; , quas irreconciliabiliter oderunt, & nihil veri dixiſſe ſcripſiſſeque vellent: qui mores mali nemini bono probantur. Veritas à quocunque tandem homine dicatur, veritas eſt: ne inſpice cantharum, ſed quod in eo eſt, ajunt. Cum enim in Eccleſiis noſtris illud, *ſine ſanctimonia neminem viſurum eſſe Deum*, & quæ huic ſunt ſimilia, ſonent, cur verbis idem ſignificantibus, *ſine operibus pietatis neminem ſalvari poſſe*, & *neceſſe eſſe ut qui ſalvari velit bene è præſcripto divino operetur*, uti nolemus? Certè inanis tergiverſatio eſt, & anilis ἀκροαμὸς, cum de re cum altero convenis, verba eidem rei ſignificandæ apta adhibere nolle. Placet mihi ſententia Theologorum Würteberg. in apol. ad Aug. Sax. Elect. an. 1564, oppoſita cenſuræ Wittebergenſium his verbis concepta, licet in alio negotio: *Man hat ſich der neuen ungewöhnlichen Reden bey frommen verſtändigen Chriſten nie ſo hoch entſeſet / daß man darumb einen groſſen Keffel übergehendt / wenn die Meinung recht und Chriſtlich erfunden iſt worden.* Non præjudicant verba, ubi ſenſus incolumis permanet, inquit Vigilius l. 4. adv. Eutychem. At, inquis, in perverſum ſenſum ex ambiguo trahi poteſt iſta propoſitio. Reſp. Vanus eſt iſte metus, ſi rectè exponas, omniſque meriti & cauſalitatis ratio excludatur; nim. neceſſaria eſſe bona opera ad ſalutem tanquam cauſam ſine qua non. promiſſiones enim Evangelii ſub conditione pœnitentiæ & obedientiæ factæ ſunt, & hanc requirunt in actu. *Reſpiciſcite & credite Evangelio*, inquit Dominus Marci l. 16. Si requirunt, quidni neceſſaria erit? Cothurni iſtius, de quo dicebam, bona opera eſſe quidem neceſſaria ad ſalutem; ſed id non eſſe ſic pronuntiandum, artifex fuit Philippus. Ecce enim in reſp. ad artic. Bavar. & in Concordiæ Wormat. formula ait, ſe docere bona opera neceſſaria eſſe quæ debita ſunt ordine divino: ſed nolle ea dici neceſſaria ad ſalutem ſeu vitam æternam, ne hac additione intelligatur meritum. Contrà in Eccii refutatione: *Nova obedientia*, inquit, *fidem ſequens eſt neceſſaria ad vitam æternam, non quod ſit præcium aut meritum, aut juſtitia, quæ poſſit opponi iudicio Dei; ſed quod ſit effectus ſeu novitas conjuncta fidei, ſeu debitum neceſſariò ſequens, & quòd placeat,*

quia persona jam accepta est. In hac posteriore adsertione probat & eloquitur rem iis verbis, *Nova obedientia est necessaria ad vitam æternam*, quæ in priore adhibere metuit vel renuit: quæ veteratoria sophistica est & *κυβεία*; cuius etiam illi, qui priorem ejus amplectuntur, hodieq; rei sunt. Docent enim justificato & hereditatem vitæ æternæ adituro necessariò piè vivendum esse, & pietatis tamen studium, actualeque dilectionem proximi, ad conservandam salutem ei non esse necessariam; quæ quidem ego, ita hebes sum, conciliare nequeo. Fateor autores Formulæ Conc. in declarat. art. 3. & 8. inter errores rejicere hoc, si quis doceat, hominem absque bonis operibus salutem æternam consequi impossibile esse; & propterea fortasse tam sollicitè cavetur in Prop. *Bona opera sunt necessaria, & ego θήκη ista ad salutem*; item in declar. ad art. 4. eisdem reprehendere hoc, si quis doceat opera apprehensam justitiam & salutem conservare: sed cum sciam istius libri humanam tantum auctoritatem esse, ejusque dogmata & anathematismos eatenus recipi debere, quatenus cum verbo Dei & sensu primitivæ Ecclesiæ Doctorum conveniunt, impunè ab eo recedi posse puto, si quid pro errore habeat, quod error non est, & adserat quod cum verbo Dei & antiquæ purioris Ecclesiæ dogmatibus non omnino consentit. Est autem contra expressam Salvatoris sententiam, nos ita salvari fide, ut nullus prorsus habeatur operum respectus. Ait enim, *Fac hoc & vives: Nisi respiscatis, omnes peribitis: Nisi abundaverit justitia vestra*, (scil. operum: de his enim loquitur in proximè sequentibus) *plus quam Scribarum & Phariseorum, non ingrediemini in regnum cælorum. Qui facit voluntatem Patris mei qui est in cælis, introibit in regnum cælorum.* Imò non omnes Ecclesiæ Saxoniae librum istum agnovere pro symboli suæ doctrinæ parte. Unde tanto minùs mirari oportet, si in Academia Julia, quantum ad questionem istam, docetur id quod Formula Conc. reprobatur. D. Dan. Hoffmannus quidem in Isag. ad fundam. Theol. Loco XXI. th. 9. non concedit, Bona opera esse necessaria ad salutem, & necessaria tamen esse adfirmat; sed quia ibi contra adversarium suum Bezam disputat, fervore contentionis eò abreptus est, quo ipsum discipuli ejus Dnn. Theologi Helmstädienses & alii sequi meritò recusant. Hos autem etiam excusare potest perversitas nostri seculi, quod doctrina de sola fide in negotio salutis ad securitatem & licentiam abuti notius est quàm ut probatione indigeat, uti præterito seculo cum operibus nimium tribuerent &

mere-

mereri ea salutem sibi persuasissent homines, de fidei ultima necessitate & operum imperfectione docendi potius fuerunt. Si periculosum est necessitatem bonorum operum & sanctitatem conversationis adserere propter Pontificios: at non minus periculosum est tantum inculcare fidem propter hypocritas, maximam partem eorum qui vocantur Christiani; de quibus verè dicere possis quod olim Salvianus de suis: *Præter paucissimos quosdam qui mala fugiunt, quid aliud penè est cætus Christianorum, quàm sentina vitiorum?* Cum igitur, salva in omnibus divina veritate, temporì inserviant, & præsentì fidelium statui se accommodent ii qui bonorum operum necessitatem & innocentiae vitæ tantopere nunc urgent, prudentiam potius eorum laudare, & gratias iis agere, quàm novitatis aliquod studium & recessum à doctrina in Ecclesiis orthodoxis sonante imputare conveniebat. *Τοῖς πᾶσι τὸ ἐμὸν φρόνημα.*

P. S. Controversiam istam ex historia juvenis è Pharisæis jactanticiuli Matth. XIX. dijudicare possumus, & concludere pro parte adfirmante. Certè distributio opum in pauperes, seu bonorum relictio & *ἀπολογία*, fuit ei absolute ad vitæ æternæ acquisitionem necessaria, tam ratione intrinsecæ necessitatis, quia obstaculum hoc, quod cor ad opes suas adponeret, sine dispendio salutis non poterat consistere, quam respectu externæ necessitatis, quam inferebat mandatum Domini, *Vade & vende omnia quæ habes*: quod pariter sine æternæ damnationis periculo non poterat negligere.

Addo & hoc: consentire cum doctrina Helmstadiensiu etiam Praxin & Medullam catechetica Marpurgi Anno 1606, cum ibi florerent Leuchterus, Meurerus, Winckelmannus, editam. Sic enim ea: *fidem sufficere ad adprehendendam salutem, non autem ad eam conservandam: sed amplius requiri vitæ emendationem; & Quæst. LXX: Vitæ emendatione perfici conversionem & fidem & salutem in nobis conservari.*

EPISTOLA III.

MI carissime Vorsti, quod anxie fortassis expectas, id primum omnium ad Te expediundum mihi est; responsum ad tua quæsitâ. *Ἐπίσκοποι οἱ ὑπὲρ διοίκησιν* in Canone II Synodi Con-

Constantinopolitanæ I sunt, qui Diœcesin exiis, in quas tum Imperium Orientale divisum erat (sequebatur enim ferè Ecclesia Politiam) aliquam regerent, certæ Diœcesi præpositi, ut loquitur interpretes Socratis. Præter quadruplicem Canonum istius Synodi interpretationem Latinam, quam dedit Binius, aliam Canonis secundi recitat autor Bruti fulminis, qui putatur Hottomannus p. 120. hanc, *Episcopi quibus sua Diœcesis attributa est*: quâ sensum Constantinopolitanorum Patrum rectè exprimi puto. Præpositione ὑπὲρ utuntur Græci circa notionem altitudinis & eminentiæ. Imò si quid inusitatis Græcismi hic esse fateri oporteat, dixerò desumsisse eam locutionem Græculos istos à Latinis, uti fecisse eo seculo, præsertim in Ecclesiasticis, cuivis notum est. Latini dixerant, *super pedagogos puerorum*, Spart. in Adr. *supra coquos*, *supra velarios*, *supra cubicularios*, in Inscriptione veteri, *pro præfectis pedagogo, coquorum, velariorum & cubiculariorum corpori*. Οἱ ὑπὲρ διοίκησιν igitur hic qui Diœcesin moderantur. Qui verò tum fuerint episcopi tales, exprimunt planissimè Patres, nominant enim Alexandrinum & Antiochenum, qui habebant καὶ τὸ πατριαρχικὸν δίκαιον, cujus juris pars maxima erat in ordinandis Metropolitanis, καὶ τὸ τῶν μητροπολιτῶν à Synodi Nicænæ Can. 6: tum Diœceseon Ponticæ, Asianæ & Thracicæ Exarchos & Metropolitæ, hoc est, Cæsariensem, Ephesinum & Heracleensem, qui tunc erant ἀντοκέφαλοι, quod etiam notavit Balsamon in Commentario in hunc Canonem, & cum suis Metropolitanis & comprovincialibus Episcopis suas Diœceses liberè, singulari & eximio jure administrabant, donec a Concilii Chalcedonensis Canone 28 Patriarchæ Constantinopolitano subicerentur: Pòst enim ex delegatione, & velut vicarii Patriarchæ Constantinopolitani, ordinationes in suis Diœcesesin peragebant: de χειροτονίαις autem præcipuè loquitur canon noster II. Ex his de valore conceptuum tuorum, quos super ista phrasi formasti, judicabis ipse. Socrates autem qui lib. V. c. 8. tunc è Metropolitanis quosdam esse constitutos Patriarchas dicit, fallitur. Erat enim hoc à Synodi instituto alienum: & præter Nectarium qui in ea Synodo ordinatus est, multi Ponticæ, Asianæ, & aliarum diœceseon nominati Episcopi multò ante Synodum suis Ecclesiis supremo jure præfuerant. Quæris etiam de Antiocheno, an tempore

pore Concilii Niceni fuerit Patriarcha. Cum veraciter Patriarchæ sint illi qui sedes Apostolicas per successiones Pontificum obtinent, ut definiit Nicolaus I. ad consulta Bulgarorum c. 92, affirmandum omnino est; nimirum rem habuisse, etsi titulus demum subsequis temporibus, cum typhus è seculo invaderet etiam homines sacros, accesserit. Abusum tamen vocabuli, quo primatem etiam denotat, ignorare non debes; item Antiochenum in Synodo Ephesina & Chalcedonensi, cum eum Episcopi Cypri tanquam in vasorem alienorum jurium accusarent, Episcopum tantum vocari; contra in Concilio Matisconensi 2. anno 588, Primatem Galliarum seu Archiepiscopum Lugdunensem appellari Episcopum Patriarcham. Quæris iterum, an Antiocheni episcopo ultra Syriam Coelen se porrexerit tempore concilii Niceni. Ajo, quia Phœnicen, Palæstinam, Arabiam, Osdroënam, Mesopotamiam, & alias Orientis, etiam apud Persas, gubernavit, adscitis quidem in partem curæ Metropolitæ Provinciarum illius diœceseos, sed servatis Ecclesiæ Antiochenæ privilegiis per Canones Concilii Niceni, ut loquitur canon noster, ipsi adfertis. In Synodo verò Chalcedonensi, act. VII, tres Palæstinæ ademptæ Antiocheno, attributæ sunt Hierosolymitano. Quæris tandem, quomodo episcopo Romani Pontificis se porrigere cœperit ad Sirmiensem, mox ad Thessalonicensem exarchum. Respondeo, quia fidem uterque suscepisset ex urbe, æquum erat, ut Ecclesiam urbicam agnosceret pro matrice. Imò Sirmium erat Pannoniæ inferioris seu Saviæ, Thessalonica Macedoniæ: utraque Præfecto Prætorio Illyrici parebat; Illyricum autem est diœcesis Occidentis: quare ad Ecclesiam Occidentalem rectè relata utraque. De Thessalonicensi, quod Romanæ sedis vicem per utramq; Epirum, Illyricum, Macedoniam, Thessaliam, Achajam &c. gesserit à Damaso inde & ante eū, refert ex epist. Adriani I. P. R. Nicolaus I. epist. 2. ad Michaëlem Imperatorem. Sed ad quæsitæ tuas satis. De Sedibus Apostolicis seu primariis in Ecclesia veteri si commentari voles, plurimum juvare te poterunt scripta *ἀπορίβαν* Salmasii & Jacobi Sirmondi. Ille de regionibus (Italiæ) & Ecclesiis suburbicariis ediderat commentariolum: ei Sirmondus censuram opposuit; tum Adventoriam; Salmasius Eucharisticum opus prolixum: cui Sirmondus respondit Propemptico: hoc postremū editū habeo Parisiis A. 1622. Supervenit huic liti Samuel Petitus, & Salmasio contra Sirmondum adfuit

in nonnullis l. 3. Variar. Lect. cap. 6. Idem etiam de regionibus suburbicariis & annonariis differit l. 3. Miscellan. c. 23. edit. Paris. An. 1630. & de Africæ primis sedibus & metropoli: de Primatibus & Metropolitibus, quos differre probat, eruditissimè l. 3. Var. c. 1. Hæc, inquam, antequam quicquam præterea moliaris, lege. Ea ipsa materia abripit te ad Canones Concilii Niceni, præsertim ad sextum, ad quem insanæ moles commentariorum à Pisano, Turriano, Possevino, Chamiero, Capello, Schulteto, Blondello, & aliis omnibus, qui Pontificem R. vel cœlo locant, vel terræ adfluctum in ordinem cogunt. Calixtus ista omnia te docebit *καλλιπα*, quippe *τρέβων καὶ πολλὰ παλαιὰ τ' εἰδώς, καὶ πανεπισήμων*. Langermanno gratias egi pro misis Inscriptionibus; & sic puto me invitasse ad mittendum etiam reliquas. Tu verò ne cesses aurem vellere homini, si moratorem senseris. Notulas breves admodum in dictas accepit, sed quæ nonnullas luculenter explicent, etiam obscuras. Schraderus in hoc literarum genere non admodum feliciter versatus est, si Codex quem significas manuscriptus lapides literatos non aliter exhibet, quam in editionibus monumentorum Italiæ leguntur. D. D. Conring I V. C. manum, qua suos mihi libellos, quos ante comparaveram à Leiden sibus, qui alterum excuderunt, dono obtulit, exosculor: ei vicissim *ἐκτυπον* vultus mei cum plurimæ salutis & observantiæ nuncio trades: spem etiam facies *Κυρανίδας* à me habiturū, quamprimum Lipsia, ubi latent *ἐν γωνία πρ*, uti merentur, vel ob stercoreas hominis nauci notas, adquisivero. Monstrum, quem modò nominavi, quale & quantum sit, è rhythmo vernaculo, cuius ducenta exempla Lipsiæ distracta esse, pervenisse etiam ad ejus ad quem pertinent manus, audio, intelliges plenius: Autor ejus quidam è literatis Aulæ Dresdensis, prior ab insano Poëtastro & correctore inepto, interim maledico scurra, læsus. Dixerat iste quæ voluerat in famam & nomen hominis docti falsa; audiat igitur quæ non vult de seipso vera, & quæ pueri cantant in triviis ancillæque. Nondum posuere iræ in Thuringia adversus D. D. Hornejum conceptæ; disputatur, ut vides, adversus eum acriter; proclamatur vel ipse hæreticus, ob propositionem quandam suam, vel tamen hæc hæretica; proximum est ut, quando placuerit, faciant *ἀποσυνάγωγον*. Jenæ nihilo mitius cum eo agitur: pertexuntur, etiam à Magistratu interdicti, Dictatus, &, quantum audio, inquirent archiperecitæ

recite pro suprema scil. sua potestate in eos qui anathematissimos in Horne-
 nejum cufos, cudendosq; non probaturi esse & moderatiora sentire su-
 specti habentur: hæc quidem facerrima τῶν ἀπὸ τῆς βῆματ' tyrann-
 nis fuerit. Fortasse non procedent eò; quod optamus. Exemplaria
 tria mearum Variarum justo me vendidisse existimabo, si cum volumi-
 ne disputationum D. Horneji; D. Calixti methodo Concordiæ Evange-
 licæ; Epitome, & Vincentio Lirinensi ea permutaverit Bibliopola: cui
 conventioni te velim interpretem. Sed nunc te mitto, mi suavissime
 VORSTI. Optimè vale, & salve

à deditissimo Tibi

*REINESIO, D. Scr. Altenb.
 prid. Kal. Martias.*

EPISTOLA IV.

S Alve, mi suavissime VORSTI. Rectè venerunt ad me binæ tuæ;
 alteræ etiam cum adpendicula. Convenit igitur ut pro opera mi-
 hi præstita gratias tibi habeam, & ne cum damno tuo mihi inservi-
 eris, refundam in libellos missos prærogatam pecuniam. Accipis
 igitur hac vice florenum Rhenensem. Velim autem ut descripros hic D.
 D. Calixti tractatus à bibliopolarum vestratium aliquo mihi compares
 pariter, fide interim tua, dum meam apud vos liberem, interposita. Li-
 tem quam vestratibus Theologis moverunt alii, etiam D. Waltherus su-
 am facit, & Propositionem *Bona opera sunt necessaria ad salutem æqui-*
pollere isti Impossibile est quenquam sine observatione legis salvari, quam
 impiam & blasphemam adpellat, contendit; & alia multa Quæst. miscel-
 lan. 80. 81. 82. & 83. cum stomacho declamat in illius adsertores. Sed
 meo iudicio facile ex ipsius principiis eam propositionem rectè colligi,
 ostendi posset; id quod Menzero è propriis hypothefibus demonstravit
 L. Crocius in Adfert. Aug. Conf. Disp. 2. th. 217. Imò Jenensis qui-
 dam in Disp. Isagog. 8, quæ est secunda de Lege & Evangelio, nuper ha-
 bita, cum doceat promissiones Evangelii factas esse sub conditione fi-
 dei; fides autem sine bonis operibus non sit, fateatur oportet, promis-
 siones Evangelii factas esse sub conditione bonorum operum. Si autem

factæ sunt sub conditione bonorum operum, qua fronte hæc nece Taria esse ad obtinendas Evangelii promissiones, vel ad salutem, negare poterit? Ita scilicet vel inviti veritati testimonium perhibent isti, & qui antio ab Hornejo secedere videri volebant, ad eum arrepunt per posticum. Barthium, quem mihi insultasse, mentione non satis honesta mei facta ad Langermannum, scribis, nemo prudens curabit, multò minùs probabit. *Μεθύει γάρ. ὃ δὲν ἔπερσεν.* Scilicet pupugit etiam hunc urtica ea quæ sapientes alios: qui, cum vitiis aliis carerent, vel carere tamen videri vellent, uno Invidiæ adfectu superati fuere. Quid mordet clanculum castigatorem suum? *An arguere licitum non est, quod æquum est esse correctum,* ut loquitur Saresberiensis Policratici l. 7. cap. ultimo? Nondum refrixit mihi stylus, quo ulcera ejus, *ἅπερ ἰλαδὸν ἐστὶν ἐλέω,* fodiam, si porrexerit insano hoc genere defensionis uti: neque metuo *δοκῶντα μὲν εἶναι βελιάρεως. ὄντα δὲ λαγῶν.* Ad posteros, scio, durabit nomen meum, non perveniet invidia. Barthio, quippe Domino Deoque suo, *συννοσῶν καὶ συμβαλλέων* quidam in pulpita Lipfensia histrio hodie, *ὄντα μέγιστον χεῖμα:* qui, cum stoliditatem suam, quæ Notis in *Κυρηνίδας* prodidit, & quam tetigeram ego lib. III. Var. lect. cap. 15, aliter tegere non posset, in me irrui Barthii causa, non sua, (plane enim dissimulat à me reprehensum se esse) & puerorum anuumve more in nomine, quod familiæ illustri apud Belgas, præcipuè Hollandos in Episcopatu Ultrajectino, Dominorum de Renesse & mihi commune est, scurrilem, frigidum interim, jocum captavit, vocans scilicet me in suo quodam centone PURASINUM. Quid tibi nunc animi, mi Vorsti? Quid vobis animæ candidæ, doctæ, elegantes? anne inter pecudes potius quam homines hunc *παράνθρωπον*, hoc *ἀπάνθρωπον* monstrum cum nequam lingua habebitis? Increpet Dominus bestiam calami, qui scribens iniquitatem loquitur de proximo innoxio malè, & conspuat, quod is omnium habet carissimum, nomen. Langermanno, siquid apud eum vales, quæso, persuade, ut, quod in ipsius manu est, & quas jam habet, & quas ab amicis habiturus est, Inscriptiones mecum communicet: opus enim fervet nunc, &, spero, absolvam ad prælum hac hyeme, *εἰὰν θέλῃ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ.* Tantum est. Tu, mi carissime Vorsti, optimè vale & salve. Scr. Altenburgi 10. Jan. an. 1648.

Studiofiss. Tui

REINESIUS D.

Cl.

Cl. D. D. Conringium, actis pro libello Epp. Leonis P. R. gratiis, meis verbis amantissimè salutabis, eique exemplar Variarum (aliud enim nunc ad manum nihil est) obferes. Kapitulare Karoli M. aliquando adparere, præscripto ejus honoratissimo nomine, faciam cum notatiunculis meis; dignum enim est intelligi à Germanorum *καρσεσέγγις*, non tantùm legi. Abunde mihi satisfactum putabo, si tanta cum venia mea legere fuerit dignatus, quanta cum reverentia ego Ipsius.

EPISTOLA V.

SAl. pl. mi carissime VORSTI. Rectè ad me pervenerunt ambæ tuæ, quibus Conringianas & Langermannianas incluseras; paroque nunc utrique responsum. Gratulor etiam Tibi, quod Jenam cum comitibus salvus attigeris; Deus studiis vestris benedicat. Donus, Eques Florentinus, quem multas Inscriptiones ingenti volumine collegisse scribit Leo Allatius, homo Græcus, Phoenix literatorum in Urbe, notus mihi est; habeoque ab Eo parario I. G. Volcammero, Medico Norimbergensi, aliquot ejus generis. Ex ejus collectaneis etiam quasdam in Commentariolum de donariis & tabellis votivis transtulit Jac. Phil. Tomasinus, quas itidem repræsentò in meo. Ista Collectanea manuscripta solùm vidisse Allatium puto; nondum esse vulgata. Interim gratias ago D. Schradero pro indicina. Charta famosa in D. Hornejum sparsa Dresdæ excusa est. Doleo vicem D. Horneji, qui infanda ista patitur. Vestrates nondum acquiescere, sed conari etiam alios in consortium execrandaë litis pertrahere, didici è literis D. Cundisii. Scilicet existimant D. Hornejum numero dissentientium opprimi posse; ideo vicatim colligunt suffragia. Non oportuit, meo judicio, certamen non necessarium moveri; sed adtendi potiùs verba Chemnitii: *Sceleratum est torquere, quando de sententia manifestè constat, phrasin contra manifestam sententiam auctoris: & aurea hæc Augustini ep. CXI: Siquid iste frater aliter quam iste vel sentit vel loquitur, deposita dissensionis amaritudine, & fraternæ caritatis suavitate servata atque in integram restituta, diligenti & tranquilla consideratione vel quarendum, vel discendum,*

vel docendum. Dn. M. Frischmuht meis verbis peramanter saluta. Optimè vale, mi VORSTI, & salve

REINESIO, D. Altenb.

12. Maji, anno 1648.

EPISTOLA VI.

SAlve, mi VORSTI. Facile condono Tibi istam offensiunculam; interpretor enim te inadvertentia peccasse, non consilio; sufficitque eò mihi te culpam agnoscere. Nihil Tibi apud me periit tribusculo quod conceperam; saltem in posterum cave à præcipitantia. Epicrisin meam, quam super vexata D. D. Horneji Disputatione aliquando rogatus ad Te miseram, in manus aliorum pervenisse tædio mihi est; non licuit Tibi scripturam privatam, præsertim de re controversa, ad plures, de quorum fide dubitari posset, traducere. Memini quidem Dn. D. I. T. Majori permittere, ut iudicium istud meum, quod volebat secum communicari, ex Te audiret, si tantum esse videretur; non autem prælagivi adeò simplicem Te fore, ut requirenti *ἀντὶς λέξεις* exhiberes. In iis nescio quid reperisse, & ex iis exsculpere posse, qui alios adversus me concitaret, putavit sive Lynceus sive Cæcilius quidam, videlicet interpretes sedens verborum meorum, pro lubitu meos loquendi modos explicans, & adplicans ei quem mihi inimicum vellet. Detestandum autem facinus! Certè Dei vox est, tale esse ejus, qui ferit inter fratres dissidium. Sed puerilis iste *θηεργλέξης* nihil adeò proficiet. facile enim excusabo mea, quandocunque requireret necessitas. hoc saltem lucrabitur, ut partem fortietur cum sycophantis, cum viris lingua tertia (in die enim cognoscitur ira stulti) & malam causam fovere deprehendatur, qui suffragia etiam è falsa proximi delatione conqueri & conciliari posse sibi persuasit. Neminem volens sciensque læsi; sed quod sputa cujusque lingere nolim, & libertate iudicii in re indifferente utar, læsisse fingor. evadent hæc, nisi provisum fuerit à superioribus, in facerrimam tyrannidem, fœdiorem Pontificia. Dictæ *ἐπιχρῆσις* quod de Praxi catechetica Marpurgi anno 1606 edita adjeceram, dictum

ctum nolim. Est enim ea quidem dicto anno edita, sed vel postquam abiissent nostrates Gieslam, vel repugnantibus iis: & curata igitur à partibus alterius hominibus; recensetur etiam à D. Menzero Exeg. A. C. art. 4. & 12. inter scripta Calviniana. Cyrus, cujus episcopus Theodoretus, Syriæ Coeles opidum fuit, conditum à Judæis in gratiam memoriamve Cyri, à quo tot beneficijs fuerant adfecti. Ab eo opido regio Apameensi, Comageno, & Antiocheni agro, vicina Cyrrhestica dicta fuit. hujus meminit Plinius lib. 5. cap. 21. Strabo lib. 16. vocat Κυρηστικήν. Ptolemæus in θέσει Συρίας κοίλης Κυρρήστικην, & inter ejus urbes Κύρρον, Ιεράπολιν, Βέρροϊαν, & alias. Antiochia, in qua natus Theodoretus, bidui itinere abfuit, teste ipso. Frustra igitur eam in Cipro locavit ὁ δέινα, vel tu in Persia quæstiveris. Scriptor vetus ἐξηγήσεως ὅλα τὰ κόσμῳ, Syrus natione, æqualis Constantini M. cum Syriæ plurimas urbes descripserit, hujus non meminit. Παρελείψαμεν γὰρ πολλὰ, inquit, ἵνα μὴ ἐκτείνειν ἔξω ἔυκαιρον τὸν λόγον δοκῶμεν, καὶ τὰς λοιπὰς χώρας τε καὶ ἐπαρχίας γράφειν δυνώμεθα. Quod Salmasio in tua Exercitatione contradicis, rectum factum est; & nec me cum ipso stare ex iis quæ marginibus meorum libellorum, quos vobis mittebam, alleveram, cognoscere potuisti. Bene vale & salve

à

REINESIO, *Altenb.*

8. Sept. anno 1648.

EPISTOLA VII.

Spl. mi carissime VORSTI. Mallem de privata illa ad Te scriptura, & nata inde mihi molestia, tacuisses, postquam simplicitati tuæ me ignoscere cognitum haberes. Superavi eam forti animo, & contemptu me vindico à minis, quæ vanæ sunt, fulgur è pelvi, & non nisi pueros terrent. Nunc quia video te me non intellexisse, aliquid adponendum præterea est. Non accusabam ego eum qui verba mea sinistrè, tanquam in se dicta, interpretaturus, & indignaturus mihi videbatur; huic enim satisfacere posse sperabam, & satisfeci sic interprete

prete amico, ut quieturum esse porro, & ab eo ædes liberas habiturum me existimem: certè auribus tantum peccaverat, quod susurronem cum lingua tertia nimis facile admisisset; conquerebar ad Te de eo qui calumniam mihi struxerat sciens apud Eum, quem in me concitare, quem inimicum mihi, qui neutrum tamen læseram, vellet: hujus hominis puerilem (minimè enim virile est ex insidiis incautum aggredi, & quidem per alium velut succidaneum subsefforem) malitiam detestabar. Eum quod non agnovisti, vel tamen agnoscere dissimulas, miror: simul hoc, quomodo mea cum D. D. Majore, de cujus candore quid mihi promitterem, habebam, lubente me communicata, ad alios, quibus non æquè fidebam, quod scirem, esse ἀγαθοφανείς, χρηστολόγους, κρυψινόους, qui ne collegis quidem suis parcerent, sed in eos indigna machinarentur, dimanaverint. Ἀλλ' ἐκείνα μὲν εἰδοῦσα & mittamus istum. De altero verum esse ajo ipse quoque nimium sibi arrogare; præsertim cum de aliorum dictis scriptisque censuram sibi sumit, intemperantiùs eam exercet, & vel nimis argutando obscurat veritatem, vel hanc curiosius rimando caritatè prætervehitur, Φαντασιόκοῦς εἰς τοῦτον, ὥστε μηδὲνα ἀνιπλέγοντα πράγας φέρειν, ταχὺς φεγεῖν, οἱ πεπνυμένῳ, τὰς δὲ ἄλλας πάντας καὶ πετρῶν ὠθῶν. In ejus libellis esse nonnulla quæ limare oportuit, dudum deprehendi: multa quæ sapiant novitatem, & rem magis intricent, incendiantque lites, non amputent: ubique querit negotium. Communicatam carni Christi infinitatem dicit alicubi; sed quoad possessionem, non quoad usurpationem, ut omnipotentiam. Scio, quid alii de mediata & immediata communicatione differant. Bon dieser Kunst (dieser Distinction) wisse gleichwol Gottes Wort nicht, ait magnus Theologus veteranus: & mox eam refert unter andere wunderliche Menschenfindlin. tales in Theologiam plures invectas esse à Doctoribus modernis ad salvandos conceptus suos, & obtrudi Ecclesiis tanquam fidei articulos tenendos, intentata etiam iis qui prorsus adsentiri cunctantur, hæreseos, minimum schismatis, dica, notorium est. Unitatem essentiæ divinæ non esse naturali discursu investigabilem, sed è sola divina revelatione cognoscibilem, probat è v. 17. c. 16. Marthæi, cum tamen ibi non de ea, sed de persona Filii sermo sit. Hoc habet ferè proprium, quod neminem nominat, nisi quem castigaturus est, & cujus ignominia inclarescere posse putat.

tat. Illiberales verò jocos, quibus contra Hagerum disputans theatrum incendit, quis ferat sine stomacho in Theologo? Levioribus ejus *παρορμασι* accenseas etiam hoc, quod nunc succurrit; reliqua, *αὐτὸς ἰλαδὸν ἐστὶν ἐλέος*, ἐν ἀφανεί κείσθω; à verbo Paulino *ὑπεραίρεσθαι* format substantivum *ὑπεραίρεσις*; quod vel pueri exhibent. Fit scilicet plurimùm, ut, qui fiduciam habent consummata scientiæ, & grandia omnia minantur, cum fastigium se jam tenere putant, deficient, patianturque, quod simia, *la quale quanto più va in alto, tanto più mostra le sue vergogne*.

Inscriptiones, quas quasi bis mille collegi, digessi in classes; commentarii etiam maximam partem absolvi: de editione verò lenta spes est, & nisi Mæcenas adparuerit, decollabit. Idem fatum *πραγματείας πρὸς τὰν Ἱστορικῶν ἐν Ἑλλάδι*. Langermannus, cui *γεῦμα* Commentarii ad Inscriptiones obtuli, ob vastitatem operis, quam concepit, dubitat, num adfecta hac ætate conficere possim. *Ὁ Φίλον τῷ Θεῷ, τὸ το γένεσθω*. Ego ab ingrato & maligno seculo nihil expecto, nec in vita hac quidquā felicitatis; sed æquiore tamen animo exiturus sum, si videro, redire veterem candorem, fidem, & virtutem Germanis; inter literatos verò sopitis animorum motibus, castigatis adfectibus, insanā dominandi libidine repressā, & pravā agendi status ratione, quam vocat Vir doctus, publico inimicā, privatis cujusque rebus & desideriis accommodā, plena superbia, invidia, æmulatione, arrogantia, vecordia, injuria, obrectatione, calumnia, jurgio, cæterisque malis, adornata in diversos vultus specie, vafre dissimulatis, ominosa regno literario & totius orbis Christiani societati *ἀντιτεχνήσει* per bonæ piæque mentis artes expulsā, sanciri denuo, urgente nos Fato undique, amicam, Deo gratam, condescensionem, & ad ejus unius gloriam undiqueque conspirari. Sed fortassis etiam votum hoc meum aliò rapient, si resciverint, Zelotæ, quibus animo sedet esse irreconciliabiles & habitare solos. Cl. D. D. Majorem meis verbis reverenter salutes velim; & significes, si fortè nondum rescivit, locum Irenæi lib. 2. c. 41. de quo aliquando nobis amica collatio, etiam à Walthero in Quadrag. Misc. Theol. num. XII. p. 462. tentari. Expectabam à Viro, qui ubique Ebraïsmum ostentat, ut daret è penu quod nodum solveret. Sed relinquit lectorem sub cultro: hoc tantum egit, ut Fabricii sive puerilis, sive

senilis alucinatio, quippe qui ῥῆσιν Irenæi prorsus non intellexit, in scenâ adpareret, quam latere satius erat. *Θυννῶδες γὰρ ἐστὶ καὶ κομιδῇ παχὺ τῶν ἐνθύμημα.* Ridiculum se præbet Vestras iste, dum velut secretius insultaret Helmstadiensibus, quos odisse semel incepit, vel quod, quos odisset, vero & usitato nomine adpellare non sustineret, & accusare tamen constituisset tanquam faces belli contra Formularios, eos in epistola ad hætenus fratrem in Christo ἐπικεφαλαιοπολίτας nominat. Prodit enim ineptè excogitato cavillo, quam hospes sit in historia Germaniæ, qui Helmstadio à galea nomen contigisse, & quam infelicitè Græcas literas didicerit, qui ἐπικεφαλαιάν idem esse quod περικεφαλαιάν, putat. Sed fortasse huic doctori βαθυπῶγαν præpositiones ἐπὶ & πρὶ εἰς ἐν εἰσι: de quo priùs cum Grammaticis transigendum ipsi est. Ad juniorem Hornejum scripsi nuperrime; argumentum epistolæ erat locus Chrysostomi Homilia III εἰς τὸν Λάζαρον, de quo me rogaverat, quem adduxerat Parens Disp. IIX. de sacra Scriptura, §. 16. p. 865. itemque Rivetus Isag. ad Script. Sacr. c. 22. §. 45. & Joh. Crocius Antibec. Contr. 1. Qu. 5. num. 9. sed corruptum, & antequam emendetur, à mente Scriptoris alienum. Interpretes ἀποδόλγας legerant pro αἰπόλγας, & σωθῆναι pro συνθεῖναι: quos securè secuti sunt Viri summi. D. D. Hornejo tamen menda suboluit: ἡτέρισσε γὰρ τὸ ῥητὸν *Apostolos.* Sed nunc ἄλγας λαλίας. Vale, mi VORSTI, & me ama. Scr. Altenb. 10. Nov. anno 1648.

REINESIUS, D.

P. S. Dn. M. Frischmuht præmissa amica salutatione, literas ad Volcæmum ut curet, summopere rogo.

EPISTOLA VIII.

S. P.

MI VORSTI, Verba Mornæi, quæ malè se habere putas, sana sunt. Audi verò: Honoratus ex Abbate Lerinensi primò Episcopus Arelatenfis, successor Patrocli, occisi à tribuno circa annum Christi 427. Hujus Honorati vitam descripsit Hilarius,

arius, successor, qui obiit anno Chr. 445. sub Leone M. P. R. cathedram incendente Ravennio. Honoratus Episcopus Massiliensis sub Gelasio P. R. qui incepit anno 492. descripsit vitam Hilarii, Episcopi Arelatenfis, nutritoris sui, teste Gennadio; nisi alius à Gennadio ejus de Honorato Massiliensi narrationis autor est, ut visum Suffrido Petri. Cum Mornæi librum legis, suadeo ut adhibeas examen ejus à Gretsero institutum. Is monet nonnulla haud protrita, etiamsi subinde, solens nimirum more suo, cavilletur. Nihil est ex omni parte beatum. Quare μέμνασθ' ἀπιστεῖν. ἄρθρα δὲ ταῦτα φρενῶν. Saluta Frischmuthum. Optimè vale & salve

à

REINESIO D. Altenb.

26. Jan. An. 1649.

EPISTOLA IX.

S. P.

MI carissime D. Vorsti, Nondum videre mihi licuit (neque expeto quidem) Lipsiensium contra *Ἐπικεφαλαιοπολίτας* (hoc enim doctè scilicet excogitato formatoque nomine matitare Helmstädienses placuit Vestratibus) Disputationem. Ser-tiant quicquid lubet οἱ ὑπέρρχοι ἔμμεναι ἄλλων εὐχόμενοι. Vide-or illud Pelusiotæ Isidori lib. IV. ep. 162. huic negotio adplicare ejusque verbis sensa animi mei exponere posse tandem: *Ἀγρεῖκς σοφία φιλο-νεικεῖν περὶ τῶν μηδεμίαν βλάβην τοῖς ἀνεργαταῖς οἰσόντων. Ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν ὑποκριτὰ, καὶ δὴ ἐάθωσαν. Ὀδυνᾶσαι & καυχᾶσαι* secundæ personæ indicativi præsentis Verbi Deponentis sunt, non Passi-vi: & efferuntur ita secundum quosdam Grammaticos Jonica dialecto: Camerarius metaphasmo excusat; pro ὀδυνᾶ, καυχᾶ, quod ultimum è Lycurgo rhetore habet Suidas. Similis modulus in barytonis Passivis & Deponentibus in eodem modo, tempore & persona: *τύπτεισαι*, à quo Jonibus eliso σ, *τύπται*, & usitatum *τύπη*, pro *κάθησαι*, *ἐπίσαι*, & δύναι

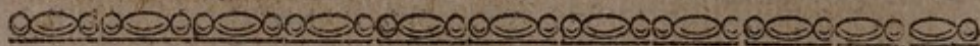
D 2

δύνασαι: quæ quidem ita exoleverunt, ut tamen veteribus usurpata fuerint. Hesychius δύνασαι σωπᾶν ἐπὶ Lycurgo citat. Rectum igitur est utrumque, profanis quoque usitatum, ὀδυνᾶ, καυχᾶ, & ὀδυνᾶσαι, καυχᾶσαι. Vossii censuram de quibusdam Clementis Romani rectè explodis ut futilem. Commentarium ad Josephi Ἀρχαιολογίαν præter Petitum quod etiam Cunæus promisit dudum est: R. verò Menasseh ben Israël continuationem historiæ Ebræorum post Josephum; fidem autem suam nondum liberarunt. Bene vale, mi VORSTI, & salve

à

REINESIO, D. Altenb.

10. Febr. 1649.

EPISTOLA X.

S. P.

Carissime VORSTI, Vulgato Interpreti Ep. ad Ebr. c. 13. & aliis veteribus, sine jactura veritatis divinæ concedi, puto, potest, quod vocabulum *Merendi*, *Promerendi* & *Meriti* usurparunt de eo quod est opus gratum & acceptum Deo facere, hoc est, pro quocunque pietatis officio. Hujus ἀνυπερβολίας, alii καταιχρησιν adpellant, exempla habet Riverus Cathol. Orthod. tit. 4. qv. 17. n. 3. multa etiam Mornæus l. 3. de S. Euchar. c. 21. p. 1345. quæ iadè excerptit Gerhardus t. 4. Loc. n. 124. p. 235. Cum autem mens eorum satis clara sit, quod nimirum per *mereri* consecutionem seu adeptionem de facto, quo sensu etiam Augustana Confessio art. XX. novam obedientiam mereri præmia dicit; & *meritum* de quovis dono gratis accepto intellexerint, ut *promereri Deum* sit opus Deo gratum, bene placens, facere: seculo eorum & loquendi consuetudini omnino concedendum id est, non odiosè exagitandum, quod locuti fuerint incautiùs: multò minùs referendum inter heterodoxa. Pontificiis autem minimè omnium indulgendum est, si phrasin laxiùs sonantem suo de operum merito dogmati præstruunt; hoc enim est depravare sententias, & ad voluntatem suam veterum scripta trahere repugnantia, ut utar verbis D. Hieronymi:

ronymī: idque meritò reprehendunt Noſtrates. Senſum igitur Apoſtoli potiùs quàm verba reddidiſſe Vulgatum, maniſeſtiſſimum eſt. Cum enim deberet, *Ejuſmodi hoſtiis adquieſcit Deus: ejusmodi hoſtias gratas habet Deus*; vel, ſi quis hypallagen eſſe velit, quæ & ipſa Scriptoriſus ſacris familiaris eſt, *τοιαῦτα θυſία εὐαρεſτῶναι* (verbo medio) τῷ Θεῷ, permutatiſ ſubjecti & prædicati caſibus, *Ejuſmodi victime placent Deo*, propoſitione *ἰσοδυναμῶν*, licet quoad verba aliâ, *Iſtiusmodi hoſtiis res grata Deo ſit*, vel, *Ejuſmodi hoſtiis delectatur Deus*, quo nihil verius, reddidit. Wittebergenſis Anti Hagerus Diſp. XI. qv. 3. n. 2. dum Vulgato inſcitiam exprobrat, prodiſt ſuam. Ecquid enim *εὐαρεſτῶναι*, quod eadem pagina bis repetit, ut de typorum vitio ſuſpicari non poſſis, pro *εὐαρεſτῶναι*? Deinde probaturus *εὐαρεſτῶναι* idem eſſe cum activo (neutro dicendum potiùs erat) *εὐαρεſτῆναι*, in caſu quo regitur hoc cap. XI. v. 5. & 6. ejuſdem epiſtolæ, tertio, argumentatur: *Quid*, inquiens, τῷ *εὐαρεſτῆναι* jungitur caſus tertius, idemque etiam τῷ *εὐαρεſτῶναι* c. 13. ſequitur hoc idem ſignificare quod illud. Atqui illud regitur à caſu tertio perſonam, hoc à caſu tertio rem inſinuante: quæ variatio differentiam Propoſitionū & ſignificationis verborum *εὐαρεſτῆναι* & *εὐαρεſτῶναι*, iis quidem locis, importat. Cæterum nemo niſi planè in Græcis literis hoſpes negaverit, verba *εὐαρεſτῆναι* & *εὐαρεſτῶναι* eadem ſignificatione interdum, caſu tertio conſtructa, uſurpari: (apud Plutarchum habes *εὐαρεſτῆναι τῇ διαγωγῇ*, inſtituto, vitæ genere adquieſcere, iſtud probare: apud Laërtium, *εὐαρεſτῶμενοι τῇ διατριβῇ* conſervationem probans, non faſtidians, contentus ſchola: uti & contrarium *δυſαρεſτῆναι* & *δυſαρεſτῶναι*. *Δυſαρεſτῆσαντες τοῖς παισὶ* cum eſſent inſenſo animo erga liberos: & *δυſαρεſτῶντο τοῖς περὶ τοῖς τοῖς* diſplicebant ipſis facta, apud Polybium. Apud Suidam anonymus: *Οἱ Ῥωμαῖοὶ ἐφάσαν τὴν ſυγκλητὸν δυſαρεſτῶναι τῇ τειχῶν κατὰ γέρας* diſplicere ſenatui murorum demolitionem) id verò nihil ad ſacrum ſcriptorem locis allegatis, cum *εὐαρεſτῆναι* cum caſu tertio prædicati perſonam inferentis (ponitur tum etiam abſolutè) eſt placere, gratum eſſe alicui, verbo intransitivo; *εὐαρεſτηκέναι* τῷ Θεῷ. Sic etiam Gen. 5, 22. & 24: 6, 9: 39, 4: 48, 15: Pf. 34, 17: *εὐαρεſτῶναι* cum caſu tertio prædicati rem inſinu-

antis, *gratum habere aliquid, delectari aliquo, contentum esse aliquo*: quæ locutio profanis scriptoribus familiaris est; illa minùs, & propterea fortasse propria sacrorum. Cl. Rangolius Comm. ad c. 23. v. 6. I. Regum, versionem Bezæ, quem propterea quòd odio bonorum operum Vulgatum rejecisset, nebulonis convitio verberat, damnat: Etsi enim, inquit, verum sit Deum delectari bonis operibus: tamen ea non est Verbi emphasis, vel uno Xenophonte teste, qui dixit, *ἱεροῖς θεὸς ἀρέσκειται* sacrificiis Deos placari. At gramias hic passus est monachus, qui τὸ εὐαγγελισμῶν & ἀρέσκειται, & significatione & constructione differentes voces, habuit pro una, & cum de illa quæstio esset, hujus dedit exemplum. Quid quod ῥῆσις adducta, quia imperfecta, ambigua est, in eaque τὸ ἀρέσκειται non minùs media significatione pro Deos sacrificiis attendere, gaudere, adquiescere, quam passiva, quam ipse elegit, positum intelligi commodè possit? Gerhardus tom. 4. n. 124. p. 235. exempla ejus quòd Interpretes antiqui Græcorum, Dionysii, Macarii, verbo mereri ἀκύως usi sint, è Mornæi l. 3. de S. Euch. c. 21. p. 1247, uti alia passim, descripsit, tacito autore. Quod autem ex Ignatii Epistola ad Romanos producit, in Græco esse τὸ θεὸς καταλαβεῖν, fallitur: hoc enim ibi non legitur, sed τὸ θεὸς ἐπιτυχεῖν: quam vocem cum per consequi deberet, Interpres vetus per mereri reddidit, consuetudine sui seculi: quod si attendisset Vedelius, mitiùs de eo sensisset, eumque excusasset potiùs, quam inepti & insulsi adpellatione traduxisset Exercitationis in eam ep. cap. 3. Bellarminum autem, qui ea versione suam de meritis bonorum operum dogma stabilire sategit, rectè refutat, quia ea significatione voculam promereri non adhibuit Interpres, qua ipse adhibuisse putat; sed ea tantum consecutionem de facto intellexit. De Casaubono immeritò miraris super etymo vocis *μυστήριον*: nec enim insolens vocem unam è diversis linguis derivare, optione relicta lectori, quid amplecti velit. Ego è Græco sive *μύειν* sive *μυεῖν* (non enim hic argutari nimis oportet) ausim. In Berosi testimonio apud Josephum multa sunt, fateor, quæ lectorem remorantur: sed pleraque removit Scaliger Notis ad fragmenta veterum Græcorum selecta: conferre quoque Eusebium l. IX. *περὶ πνεύματος*. c. 40. proderit; item adire Rainoldum prælect. de libb. apocr. 70. Salmasius etiam in Plinianis Exercit.

f. 1228. aliquid contulit. Si post lectos istos potro quoque hæseris, tum me advocare poteris. Verba Hieronymi de Jacobo Apostolo, etsi ejus rei testem quoque citet Josephum, è Clementis hypotyp. l. 7. desumpta sunt: quod evidentissimum fiet ῥῆσιν Hieronymi consideranti: frustra igitur tricaris ea hodie aliter legi in Josepho. De libris ὑποτυπώσεων Clementis falluntur nostrates (Strauchius in Censura Conc. 2. Jubil. habitæ Ambergæ à Salmutho, & Gundisius in quodam programmæ) qui fuisse scripta catechetica, hoc est, principia seu rudimenta doctrinæ Christianæ tradentia, adserunt. Aliud de iis docent Eusebius l. 6. II. E. c. 13. Photius Cod. 109. qui ipsos libros legerunt. Bene vale, mi VORSTI & salve

à

REINESIO, D. Altenb.

24. Febr. 1649.

EPISTOLA XI.

S. P.

MI carissime VORSTI, De loco Cypriani ep. 45. ad Cornelium Papam, quem Casaubono quoque non vice simplici (minimum sexies) objecerat I. C. Bulengerus, idem quod Salmasius, ante annos 30. respondit Jac. Capellus; nimirum Cyprianum comparare non Romanam Ecclesiam cum reliquis, sed in Ecclesia Romana Novatiani factionem cum Cornelii communicatione; illam schismaticam vocare, hanc matricem & radicem ejus Ecclesiæ, quæ Romæ pro catholica & orthodoxa haberi debebat; ipsa verba Cypriani hoc velle: Ut Te universi collegæ nostri & communicationem tuam, id est, Catholicæ Ecclesiæ unitatem pariter & caritatem, probarent firmiter ac tenerent, hoc est, ut tibi potius, quàm Novatiano, cujus pars se à sua matrice Ecclesia separavit, adhærerent. Coturius Jesuita Cypriani ista nobis objicit demonstratione l. c. 5: sed Forerus, insignis hamaxarius, in Confutatione libri P. Molinæi, cui nomen Novitas Papatus, non audet similiter; fortasse pervidit, quid suis responderit Cappellus, & quam nihil ea causam suam juvare possint. Calixti Diatriben à Conringio, vel juniore Hornejo (Langermannus enim in patriam

triam abiit morbi causa) expecto. Sum cum illis quibus placet, Trinitatis SS. mysterium ab initio fuisse revelatum, sed obscuriusculè: non publicatum, sed occultè inspiratum, & figuris adumbratum, ut loquitur Lutherus Comment. in Ps. 5. t. 2. Jen. Lat. insinuat magis à lege Mosaica, quam declaratum; umbris & figuris delineatum, ut ait Erasmus: creditum etiam, sed Patriarchis solùm & Prophetis, non omnibus omnino fidelibus; & necessariam igitur omnibus fidem SS. Trinitatis non fuisse; pervulgatam verò ejus notitiam reservatam temporibus N. T. Waltherus in Spicil. Controv. de sacris Dei nominibus XIII. & XXII. p. 372. ad oculum demonstrare se putat, Judæis veteribus ante & post Christum natum Trinitatis mysterium non fuisse incognitum: sic & Stegmannus Photin. Disp. 4. qv. 3. Ignatii epistolas cum Notis Is. Voslii videre velim. Ejus judicio super Clementis Romani iis, quæ mihi indicabas, opposui quod videbatur: mittoque Langermanno, ut è Suecia, quò nuper profectus est, redeunti Hamburgum tradat. Clarissimos Sagittarium & Frischmuthum meis verbis peramanter saluta, mi Vorsti. V. & S.

Tuo REINESIO, D. Altenb.

9. Mart. anno 1649.

Pagellas quas deficere in exemplo Variarum ajebas, accipis hac vice.

EPISTOLA XII.

S. P.

MI carissime VORSTI, Omnes tuas Jenæ scriptas rite mihi traditas fuisse noris; quòd autem ad ultimas nihil responderim, ideo factū interpretari debuisti, quòd nihil adeò esset quod tū esponderem, & quod urgerent me graviora alia expedienda. De פפפ non adfentiri possum Tibi, quòd permutationem literarum in nominibus propriis personarum & locorum parum dignum Prophetis lusum esse putas. Ergone parum dignum, quo frequenter usos fuisse Scriptores sacros tot exemplis ad Te probaveram? Poteram addere etiam anagrammatismo usum autorem εμμεγεφης Ps. IX. על-מות לבן, ubi

ubi Nabalem occultè elementis transpositis notavit. Sed fortasse auctor istius inscriptionis, quia scilicet lusit anagrammatismo, Tibi non est inter scriptores sacros. Fecit tamen idem Spiritus S. in nomine דשנ Gen. 46, 23. quod Num. 26, 42. effert דשנ. Viden quam imbellis sit tua ratiuncula, & quam non semoverat ratiocinationem meam à consuetudine sacrorum scriptorum & Cabala petitam? Præterea cum te deficiat argumentum concludens, adluisse Prophetam ad Σάκαια Babylonis celebrata; ipsa etiam vox Sefach integra syllaba auctior sit τῇ Σάκαια; Græcos autem decurtasse vocem Ebræam perinde dubium sit, agnoscere potes hic Τὸ ἐν σκότῳ ῥέμβεσθαι. Imò cum à Sacis dicta Σάκαια thes. 9. concesseris, omnino commentitium esse quod de Sefacæis post Casaubonum doces th. 21, adparet; & ad ea, quia nulla talia fuerunt, respexisse Prophetam, temeraria adsertio est; ad quod Te imprimis animum advertere velim. Sacæ appellati fuere, quantum scimus, in omnibus lingvis; nunquam Sefacæ. Th. XXIX. sequeris interpretem, qui in verbis Megasthenis περὶ σήκοντα οἱ ἑδέν, sibi inutilem reddidit; malè: debebatis *nihil ad eum*, Laborosoarchodum seu Laborosoarchodum, *attinentem, nullo jure sanguinis ei conjunctum*. Laborosoarchodus est Labo-rezar-dach; idem Laborosoarchodus Labo-rezar-chad; idem nomen cum Nebuchadnezzaris. Istum facis Danielis Belsafarem. Scio quibus auctoribus. Sed si ἀνδραγαθήματα Belsafaris à Daniele memorata adpendas ad res Laborosoarchodi apud Berosum, qui puerum ad regnum admotum fuisse scribit, non huic, sed Evilmerodacho ista convenire deprehendes. De Nabonnidocho Megasthenis, Nabonnedo Berosi, igitur similiter falleris, quod Darium Medum Danielis cap. 5. esse putas. Hic enim Nergal-letzar. Darius autem è semine Medorum Dan. 9. Nabonnidus: omninoque adserendum est duos Darios à Daniele memorari: alterum Medum, Nebuchadnezzaris generum, qui & Nergal-letzar, Νηριγλίσταρ, addita terminata Græca Νηριγλίσταρς: alterum è Medis oriundum, natum tamen Babylone, juxta Berosum; neque permittunt aliter sentire ῥήσεις Prophetæ c. 5. & 9, 1. quod à nemine video animadversum. Omnes postquam Belsafarem vel Evilmerodachi fratrem, vel nepotem è sorore constituerunt, Darium Medum, cap. 5. & 6. cum Dario è semine Medorum eundum fecerunt. Solus

Chronici Alexandrini autor duos Darios Belsaris successores agnoscit immediatos. Juxta meam igitur hanc sententiam omiserit Daniel, uti & Canon Mathematicus apud Ptolemæum, Laborosoarchodum, qui solus post patrem novem tantum menses regnavit; quo tempore nihil contigerat quod ad Judæos confirmandos facere adeo posset; ea verò tantum annotare Propheta voluit quæ Judæis in captivitate constitutis ad computandum liberationis post annos LXX. futuræ tempus inservirent. Thef. XXIV. & XVII. posterioris Exercitationis, duos annos Evilmerodacho tribuis; ita nimirum Berosus. Sed noveris corruptam esse in fragmento Berosi apud Josephum, uti aliàs sapissime, literam numeralē, & pro β ponendam ε. Certè Belsaris, qui Evilmerodach mihi, tertium annum nominat Daniel c. 8. & Chronicon mscr. Græcum Γεωργίης τῆ ἀμαρτωλῆς, Συγκέλλης, quod Langermannus à me commodatum secum adhuc retinet, quinque ei adsignat. Quomodo verò quinque annos, qui ad implendum LXX. captivitatis numerum calculo tum necessarii sunt, inter Evilmerodachum & Laborosoarchodum æqualiter distribuere possis, cum Laborosoarchodum novem tantum menses regnasse scias è Beroso, eosque annis quatuor Nergallezaris accenseris tradas th. XXV, non capio. Me Teque expedies, puto, si dispunderis alternativam, *Vel si id non placet*: aliud remedium nunc quidem non succurrit. Ναβοάνδης pro Ναβονίδος apud Josephum à librariis est, quibus in proclivi fuit αν pro νι & ηλ pro οχ scribere. Theologorum lis quorsum evasura sit, anxii expectamus. Οι ἀρχαιεπιστολικοί minantur synodum, & ex ea anathematismos. Lacerabitur ejusmodi dictatura, quantum video, Ecclesia; & intemperie hominum sacrorum, nihil moderati admittentium, σφαδάζοντων, ὡς πῶλοι, εὐφορβία, καὶ αἶω κατώ, in hoc tantum, nequid cuiquam concedant, & ut foli sapere judicentur, ρεμβομένων, concordia peribit. Scharffius haud raro Stumpfius esse solet; ita malam causam perperam agendo reddit pejorem. Miror ingenium hominis βαρβαρολογον; ita nimirum sibi placet in suis barbarismis & solœcismis, ut satyrico sale publicè propterea defricus, pergat nihilominus eadem oberrare chorda. In Disputatione enim trium Quæstionum quodlibetariarum, quam mense Augusto, respondente quodam Martino Gebhardo, Marchico, habuit, dedita

data quasi opera seminat bacchantissimos *μυριμεγάλους*, ut vel unam saltem pagellam legenti nauseam cieat. Fortassis hac via ad famam grassari instituit; sed illam Virorum obscurorum. Libellos, quorum ad mentionem facis, plerosque habemus hic; præterquam Grotii & Gatakeri scripta; quæ si te parario à vestratium bibliopolarum quodam nanciscerer, immane quantum me beares. Occasionem ulterius in Academiis vivendi Tibi offerri gratulor; ad eamque *ἀμφοῖν* arripiendam omnino autor sum. sentio enim optimis tuis studiis luculentissimam accessionem sic futuram. Si Rostochii victurus es, potero opera tua in expediendis rationibus, quas cum CC. VV. Baſgio & Ernstio, illo Havniensi, hoc Sorano Professore Regio, habiturus sum, uti; quam & à tua prothymia certò mihi spondeo. CC. VV. Jungium & Tassium meis verbis peramanter salutabis. nuper mecū fuit discipulus ipsorum emendatissimus & egregiarum minarum juvenis Esdras Ezardi. Is amorem & admirationem Virorum doctissimorum in me excitavit veris suis præconiis. Optimè vale, mi optime VORSTI, & salve. Altenb. Non. Oct. anno 1649.

Amantissimus Tui

REINESIUS, D. archiater

Saxon. Altenb.

P. S. Langermannum, si ad vos rediit ex acidulis, amicissimè meo nomine saluta, & mone, Volumen Græcum Chronicum Mscr. quo fere per biennium usus est, & quod remissurum ad me esse sanctè recepit, faciat tandem ad me redire. Ægerrimè enim scripto nondum, quod sciam, edito careo. Fortassis apud Parentem suum id deposuit; inquire igitur, quæso, & me hac cura libera.

EPISTOLA XIII.

Salutem & amorem.

CArissime VORSTI, *Μη κλαῖε, κ' λήψη*. Quid ista subiit animum tuum de mutato erga te meo cogitatio? Injuriam mihi facis, qui quod maximè proprium habeo, sanctè colere amicitias & constanter, à me remove non dubitas. *Γνήσιός εἰμι φίλος*,

E 2

& amo

& amo eos quoque quos è clientibus & amicis, sed fucatis, apertè inimicos mihi gratis, quæ seculi improbitas est, factos subinde experior. Multa præ manibus sunt quibus torporem meum (ita sanè videtur tibi) excussem: verùm succurrent ea Tibi, si bene perpenderis, ut frustra sim enarrandis. Saltem cogita non fuisse, quod ad Te perscriberem; & ponet iste æstus, quo Te ipsum adflixisti. Conditionem tibi oblatam gratulor. De me si quæris, responsum accipe ex adjecta huic epistolæ apologia, quam quantum unquam fuit impudentissimi scurræ vesaniam mihi extorsisse cognosces. Pro ea quæro nunc typographum; sed videbis nonnullibi temperatam, auctam tamen locis quamplurimis, & ita adparatam, ut post accuratè defensam meam (neque enim vel unico loco me rectè reprehendere valuit ineptus Censor) nonaginta novem petulantis conviciatoris errores demonstrantur *παραρρηγόν ὁδόν*. Certè summa rei indignitas tantum literarum tædium mihi conciliavit, ut de iis nullam ferè seriam cogitationem de cætero suscipere possim. Barbaras istas calumnias impune hactenus tulit *θεῖμα Ερινύων*, & libere vagari permissæ sunt chartæ istæ maledicæ: unde lubentibus superioribus suis, de quibus tamen nihil unquam malè meritis sum Ego, designasse id facinoris, nemo non animadvertit. Ita obdormivit Carolina Nemesis, & sceleribus delectantur, patrocinanturque, qui coercere ea debebant. Odia τῶν ἀρχαιγεστοπικῶν adversus Helmstadienses gliscunt indies; eoque res evasit ut Edicto Electoris præfixus dies jam fuerit Doctorum Theologiæ Misnicæ conventui Lipsiæ. Verùm is jam altera vice diffusus est; fortassis tertia quoque fient *ὑπερήμεροι*. Finis ejus dicitur esse Helmstadienses convincere prævaricationum contra libros Symbolicos, novationum heterodoxarum, turbatæ Ecclesiæ Lutheranae; & hinc *ποιεῖν ἀποσυναγωγὰς*. Dies docebit. Heros, quem vocant adultores inepti, è Prussia etiam Majorem nostrum adfultavit eò quòd in de adparitionibus τῆς Λόγης in V. T. cum Calixto sentire videretur; & paratus erat noster cum armis decretoriis, amoliendæ imputationis iniquæ causæ, in campum procedere; sed privatim lis composita est, vel, uti mihi videretur, tantisper suspensa, dum erumpat furiosius. Bocharti Phaleg delector quam maximè; utinam reliqua quoque ejus Viri, Paradisum, de gemmis Scripturæ, de animalibus, habere liceat! A juniore Heinsio ex Italia salutatus sum nuper, & beatus quibusdam

busdam Inscriptionibus. Similes promisit I. Vosfius è scriniis suis in Suecia relictis. Si quas apud amicos videre tibi contigerit, eas in Auctionem meum vasti operis Gruteri referendas exproceris, rogo. Catonis Diras ab Arnolde curatas videre malim, quam audire. Eas, si commodum erit, cum tuis ponematis ad me mitte; vel indica unde haberi possint. Dn. D. Reinbotho plurimam meis verbis salutem nunciari, & pro adfectu honorifico gratias agi velim. Bene vale, mi VORSTI, & salve

à studiosissimo Tui

REINÉSIO, D. Altenb.

2. Oct. 1652.

EPISTOLA XIV.

S. Pl.

MI amicissime VORSTI, Constitutum jam habebam, quæ scurræ Lipsiensi opposueram, per patruelem meum M. Henricum, Pastorem in Salinis majoribus Magdeburgicis primum, Helmstadiensi typographo excudenda dare; sed cum Tu offerres conditionem aliam, eoque in negotio fidem operamque tuam maximo fore usui mihi perspicere Ipse, placuit mutare consilium. Saltem hoc velim præterea, ut manus admoveatur operi quamprimum, nève sine censura imprimatur; & ut hujus in frontispicio fiat mentio. Addo etiam quædam Typographum concernentia, & spero diligentiam Eum suam mihi probaturum. Literæ quibus tua *πνεύματα* excuderunt, satis elegantes sunt, acceduntque quam proximè ad eas quibus Varias expressas vides. Accipis etiam ultimæ paginæ adpactos, quibus Typographum conducere possis, undecim florenos Rhenanos & quadrantem Joachimici, hoc est, sedecim florenos Misnicos in septendecim quaterniones. Quicquid super eam pecuniolam erogandum venerit, optima fide ad Ilgenium à me curabitur, quamprimum indicaveris. Exemplarium centum, sumtu pariter meo, certo latore, ad eundem diriges: à quo suo tempore repetam. Si *ῥῆμα* quoddam opusculi in uno alterove quaternione mittere poteris antè quàm totum absolvatur, erit quàm gratissimum. In manu Typographi esto, quot exemplis Apologiam

giam hanc meam exire in publicum voluerit. Variarum mille & quingenta prodire; & vix triginta penes me supersunt. *Περὶ ξένων εἰρημένων* à Scriptoribus N. T. Græcis, quæ observasse videri volunt docti, ita semper judicavi, periculosum esse & planè difficile, post tot seculorum decursu introductum tantum linguarum chaos, tot deperditis sive lingvis, sive dialectis earum, de quovis N. T. sive vocabulo sive loquendi modo, certò & sine oppositi formidine pronunciare, an propria lingvæ Græcæ, an ex Orientalibus desumpta, & ad earum genium formata sint. Est etiam omnium linguarum tamen communis aliqua ratio, qua fit ut una cum altera, etsi diversissima, variè convenire, & plurimum in iis *συγκυρεῖν* esse necesse sit, & sciri nunc nequeat, quæ à qua, quando, quomodo exierit. Quod enim de Latina, totam ferè Græcam esse, notarunt Veteres quoque, certum id est; de reliquis, præsertim popularibus, per totum orbem hodie sparsis, quam quæque matrem proximam agnoscat & referat, est nisi quoad admodum pauca impervestigabile. Quando vocabula, phrasæ, syntaxin & alia in diversis linguis eadem reperis, ecquam dices primam tradidisse reliquis? A primis incunabulis suis cuique genius obtigit, quò differt ab aliis, & quæque tamen cum altera in quamplurimis consentit; ut à convenientia particulari ad *συγξένειαν* & identitatem firmiter concludi nequeat. Proponam aliquod simile ἐὶ τὸ πῶς περὶ κληῖν. Parallela sacris apud profanos scriptores extant quamplurima: talia quæ Orpheus, Homerus, Linus, Solon, Pythagoras, Plato, Theocritus, Philosophi, Poætæ, Rhetores, è Mose, Davide, Salomone, Prophetis hauserint, collegit Justinus in *περὶ ἑρμηνείας*. Clemens Alex. V. Strom. Eusebius XII. *περὶ παρρησίας*. E. V. Recentiores similiter, H. Stephanus Præfat. super Exposit. Eccl. Psalmodum compilata ab August. Marlorato: Ebraïsmos Homericos & Hesiodicos Jac. Cappellus lib. 4. Vindic. Casauboni c. 11. & seqq. Idem fecisse proficitur Heinsius epist. ad dissertat. Balsacip. 232. Et nimios tamen esse veteres Christianos Scriptores in hoc, ut ostendant, Gentiles sua è sacris desumpsisse, verè queritur Boxhornius Quæst. Rom. 3. Est enim revera ineptum omnia quorumcunque paganorum ad origines sacras referre. Idem, mi VORSTI, de negotio nostro habendum est. Etsi Eberinam omnium matrem credamus, habent tamen reliquæ ex illa mixtione sui varia & inenarrabili, quibus ab ea differunt & quæ ex Oriente

riente non attulerunt. Sic lingua N. T. etsi cum Ebraïsmis, Syriasmis, Chaldaïsmis incedat, Græca tamen est, ejusque pars minima ad Ebraïsmos, Syriasmos, Chaldaïsmos reduci potest. Circa formulam loquendi ἀπὸ μιᾶς Luc. 14. 18. malè sategit Fullerus, ut Syrorum esse ostenderet. Integræ phraseos exemplum est in hisce Dionis l. 58. verbis, ubi de Senatoribus, cum Sejanus ad epistolam Tiberii comprehendendus esset: Πάντες ἀπὸ μιᾶς γλώσσης ἢ κατεβόρν αὐτῷ ἢ δεινὰ ἐπέλεγον. Eadem ἐλλιπής apud Lucam. Familiare Latinis, Græcis, imò Germanis quoque, ex Adjectivis positis rem de qua agitur satis intelligi. Τὸ ἐνωπίζεσθαι pro δέχεσθαι ἐν ὧποις novè formasse τὰς ὁ ex Ebr. יִינָה, non videris rectè negare. Etsi enim idem adhibeant, ubi tamen in Ebræo aliud Verbum, nimirum יָהַי, vel צָוָה: hoc tamen non infert, quò minus ex illo, & ad illud, formasse dici possint. Formarunt igitur ἐπὶ יִינָה: sed verba æquipollentia alia eodem quoque exprimere ipsis placuit: nec hoc absurdum haberi debet. Cæterum utitur ἐπὶ ἐνωπίζεσθαι Gregorius Naz. l. 5. ἡλιτευτ. & Josephus Genesius, scriptor seculi decimi, qui res Imperatorum Constantinopolitanorum à Leone Armeno usque ad excessum Basilii Macedonis, jussu Imperatoris Constantini Porphyrogenn. Leonis Philosophi dicti filii, in literas retulit libris quinque. Iste verò lib. I. sic: Ο δὲ βασιλεὺς τέτων ἐνωπιθεῖς: nisi legendum ἐπὶ τέτων. Est enim λέξις ὡς ἄλληλῃ isti sacræ, ἐπὶ ὧν κατηχθήης. Activè jacens ἐνωπίζειν exponitur apud Hesychium & Suidam τὰ ὧτα ἐπισκεπάζειν. Cum νομοφύλακες verè Græcum sit, erit & tale τὸ νόμος φυλάττειν. At νόμον φυλάττειν & τηρεῖν tantum sacra lexis est. Qui νομοτηρητὴν dixerit, ut τοποτηρητὴν, non memini. Τηρεῖν τὸ τὸ στρατιώτῃ pro observare munus militis, implere partes militis & regulas, dixit Arrianus Epictet. l. 3. c. 24. Σαπρὸν οἱ πολλοὶ ἀντὶ τῆς αἰσχρᾶς, inquit Phrynichus: apud veteres ἐπὶ τῆς παλαιᾶς ἢ σεσηπότῃ κείσθαι. Quod Nunnesius ibi annotat, Suidam tradere, quod σαπρὸν non dicatur in re mala nec turpi, errat. Hoc enim vult ὁ Λεξικὸς, Eupolin usurpare σαπρὸν non προμοχθηρῶ ἢ αἰσχρῶ, sed pro παλαιῶ: Sic Aristophanem & Simonidem. Non enim ignorare potuit Suidas significationē voculæ in epistolis Paulinis, & quod

& quod Chrysostomus Commentario in Ep. ad Tim. habet: Πάν ὃ μὴ τὴν ἰδίαν χρεῖαν πληροῖ, σαπρὸν λέγομεν. Lucianus quidem in Paras. σαπρὸν ἀποφθέγγεσθαι dixit: sed videri potest jocus esse, & adfectasse, uti solet, barbaram, inusitatam & ἀνατρεχτικὴν λέξιν. Ἡδ Ebraeorum exprimitur per סֵדֶר; modò per ὄπλα, Rom. 6. 13: modò per κόσμος. Ef. 6. 1, 10. eaque significatione jacet hoc in ep. Jac. 3. 6: ubi lingua dicitur κόσμος τῆς ἀδικίας, id est, instrumentum mendacii, fraudum, perjurii, calumniarum. Ἀδικία ἤρως, mendacium, Rom. 1. 18. ut ἡδ δίκαιοσύνη idem quod ἀλήθεια. Hic verus intellectus est ῥήσεως Jacobæ & Paulinæ. Isidorus Pelus. l. 4. ep. 10. exponit, linguam esse καλλώπισμα, fucum, exornatricem iniquitatis, dum eam excusat exornatque: sed malim sequi quod prius dicebam. De locutione εὐχήμεων βεβληυτής apud Marcum, & γυναῖκες εὐχήμενες in Actis Apostolorum, etiam quæri potest, an verè Græca sit, si per eam honoratos, insignes, nobiles, illustres, intelligamus. Syrus qui reddidit *divites* in Aetis, vel legisse videri possit εὐκήμενες; vel significationem voculae à vulgo imperito impositam (docet enim Phrynichus, eam τὸς ἀμαθεῖς ἐπὶ τῷ πλεονεξίᾳ ἢ ἐν ἀξιώματι ὄντι τὰ τῶν) secutus esse. Pro nobili autem non legi τὸ εὐχήμεων, non concedam Cl. Dieu. Εὐχήμεων, εὐχημησθαι est εὐσημησθαι, ἐπίσημησθαι. Σχήμα est σῆμα; σημεῖον, σημαία, hoc est, insigne nobilitatis, quo quæque familia & gentiles noti sunt. Et ob unius igitur Atticistæ Grammatici iudicium, vocabulum εὐχήμεων, qua nobilem, illustrem, significat, non habeo pro ἀδοκίμω, multò minùs sacrum scriptorem propterea reprehendam; sed verè Græcis annumero. Suspecta Latinitas tua nostris Philologis perplacet; excitasti quæ æmulos elegantis studii, qui plura tuis inædificabunt. Συμφέρετε πλεονεξίᾳ, ἀνθιτε μέλισσαι. Ad eam referri quoque posse videbatur usus verbi *remittere*, quod nostratibus est *resolvere*, *zerlassen*: cum de concretis frigore, glacie, gummatibus, sevo, pinguedinibus, ad ignem redditis fluidis, dicunt, ea remitti. Et utitur eo sensu Virgilius 4. Georg. *mella calor liquefacta remittit*. Sextus Placitus lib. 1. de med. ex animal. c. 31. *Adeps vulpis remissus & instillatus aurium dolorem sanat*: cap. 10. *adeps leonis remissus*: lib. 2. c. 4. *adeps gruis*

gruis cum anserino remissus. Serenus Sammon. cap. de faucium morbis, Cera remissa. Palladius l. 1. c. 41. Ammoniacum super ignem remissum. Phinæus Valerianus l. 1. c. 5. & 9. l. 3. c. 36. Gluten tauri remissum, sicut solet à fabris remitti. Grotium qui τὸ ἀπερσοῦ πολλή πως apud Clementem Rom. reperisse dicit, defecit memoria, puto. extat enim 1. Pet. 1, i 7. Ἀλλ' ἐκτεροπῆς ἤδη ἄλλος. Vale, mi carissime VORSTI, & rem bene gere. Scripsi Altenb. XII. Jan. anno 1653.

Tuus ex animo

REINESIUS, D.

EPISTOLA XV.

Clarissime VORSTI, Eadem hora & accepi binas tuas, & respondeo: quòd nundinæ Lipsienses finiant propediem. De Ebraïsmis, quos in stylo N. T. venaris, magnum quid est, & multæ cogitationis atque otii: quod nunc quidem mihi non suppetit. Ignosce igitur si hic ero εἰς τῶν ἐμύντων μᾶλλον, ἢ τῶν ἀκρεβύντων. Varronem filium inconstantia dixisse pro homine inconstante, Drusii (habet enim 4. Obs. 2. & sine mentione Varronis 1. Quæst. Ebr. 79) & secuti eum Casauboni Notis ad Matth. c. 23. τηρσείδιον est, sed futile. Hoc dicit Varro in Lege Mænia, apud Nonium in Bivira, & in fragmentis edit. Amstelod. ann. 1623. p. 114. Metamelos (id est, pœnitentia) inconstantia filius me reprehendit. qui enim inconstantes sunt, & in proposito non permanent, eos sequitur pœnitentia; Eos non pœnitet qui sententiæ vel consilio semel capto inhærent. Et sic Varronem optimè exposuit Victorius, cum docere vellet, consuevisse eum adpellare res inanimes rerum itidem inanimarum filios. Nihil hæc locutio facit ad Ebraïsmos, & periphrases, quas facere τὸ יָבֵשׁ & רָבָה annotant οἱ τεχνικοί. Ἀπολέμεν est perdendus, perire dignus; non, perditus: adparet ex adposito Adverbio κακίστη: quis enim pessimè perditus? Ἀπολέμαι peribo, perdar. Apologiam meam curabis ita, uti rogabam. Si noluere Vestrates testari de consensu suo, nescio quid mea referat: sufficit, quem imprimis quærebam, permissus editionis. Quæ

F

præ-

præterviderant operæ & prætervisuræ sunt, ea in calce accudi facies. Vale, mi VORSTI, & salve

ab amantissimo Tui

REINESIO, D. Scr. Altenb.

14. Maji, 1653.

Gerdesium salutare volo.

EPISTOLA XVI.

SAlve, mi amicissime VORSTI. Epistolas tuas de quibusdam Theologicis, quas Jena ad me dedisses, ad plures dimanasse, maximè mirum id mihi accidit & incredibile. Detum testor, nemini homini quidquam tuorum apud me visum lectumve fuisse hætenus. Quare noli porro *φαντασιοκοπεῖσθαι*: & de isto pax igitur. Exempla defensionis meæ curabis ad Ilgenium. Præter missos nuper septendecim florenos tres solvet (scribis enim processuram ad viginti quaterniones) N. Braun, civis vestras, frater D. Ludovici, concionatoris apud nos aulici, *προκαταβλήματ' ὅ* vicem. Pro Inscriptionibus, quarum spem mihi facis, & Viris magnis & Tibi me debere fateor; & solvam me hoc nexu, cum in publico spectabuntur. Gratiissimæ, inquam, erunt mihi, quotquot miseris, si vel maximè jam antè eas habeam sub clavibus (collegi enim quasi ter mille) duntaxat vestro nomine. Cl. Meibomii *πονημάτια* si miseris, immane quantum me Tibi devinxeris. Video cum colere secretiores literas, esseque *ἡ πολλὰ δὴ μὲν ἓνα*. Veterum Medicorum historiam post Brunfelsium, Champerium, Squarcialupum, Fuchsium, Castellatum, qui hoc seculo scripsit, & bibliothecarum medicorum compilatores, digere & ipse tentavi. Negligenter enim eam partem eruditionis tractarunt, quique manum admoverunt. E Celsi, Plinii, Galeni, Athenæi, Cœlii Aurel. Aëtii, Oribasii scriptis multos erui nemini observatos. De Guarimponto Medico seculorum sequiorum, circa quem multæ antiquariis tenebræ, quid monuerim, in Apologia mea legere potuisti. *Κοιμᾶσθαι* pro mori non est novè usurpatum, ut putas. Æschylo enim in *Ευμενίσσι* mortui dicuntur *εὐδοντες*, Lycophroni autem sepulcrum *εὐναστήριον*. *Ελπίζειν ἐπὶ πινι* inter Ebraïsmos numeras; & th.

& tamen apud Aristidem λόγῳ ἐπισηδείῳ εἰς Ἐπιωνέα reperi: Ἡ τὰ μέ-
γιστον ἐπὶ σοὶ ἐλπίσ σου πόλις. quanquam autem ibi διαλελυμένως
poni, hic cum Accusativo rei, excipere possis, reposuero tum etiam, in
phrasi sacra per ellipsin casum subintelligi. Bene vale, mi VORSTI, Scr.
Altenb. XXVII. Jul. quo tuæ mihi traditæ, anno 1653.

Tui diligentissimus

Tb. REINESIUS, D.

EPISTOLA XVII.

S Alve, mi amicissime VORSTI. Tuum hoc beneficium est, gemi-
num id quidem, satisque luculentum, & quod Apologia mea lu-
cem aspicit publicam, ejusque centum exempla ad me pervenerunt,
& quod amicitii Virorum illustrium in Danîa, Bartholini & Lan-
gii, maclus sum Te parario; quas quanti faciam, dicere nihil attinet:
habeo sanè in magna felicitatis parte innotuisse iis qui de eruditione &
virtute dudum Orbî Europæo. Gratisimum mihi fuit inprimis, adeò
promptos lubentesque reperisse ἀφθόνως aperiendis thesauris suis & com-
municandis Inscriptionibus; quarum plerasque ab amicis hinc inde col-
lectas possideo quidem, diversitas tamen descriptorum, quorum unus
altero sagacior aptiorque ei rei, ad verum cujusque sensum & primiti-
vam lectionem dux mihi. Constat etiam per candorem meum publi-
cè, quis quam & qualem exhibuerit. Cl. Langio de jactura exquisitis-
simorum κεμνηλίων condoleo; solatur me ramen quod è Bartholini
cataclistis plures alias expectare jubeor; qua in re operam & fidem tu-
am, tuique cognati, mihi porro quoque promitto. Mandaveram Brau-
nio, civi Rostochiensis, verbis fratris, concionatoris aulici apud nos, ty-
pographo Richelio tres florenos ut præterea solveret; quod nisi factum
jam est, significa modò, & exhibebo sine mora florenos tres cum octo
grossis, quos restare solvendo ex ultimis tuis intelligo. Nolo officium
Tibi esse damnosum tuum. In Hollandia siquid vîdisti audivisti de li-
teris nostris hisce, fac ut sciam; spes nobis facta est de calentibus à prelo,
vel tamen sub eo gementibus, scriptis Salmasi de militia Romana, Box-

hornI de Gallis; VosI, Heinſii. Gronovium quin adieris Daventriæ, non dubito. Eſt enim ſumma & humanitate & doctrina, ingeniorum etiam ſcrutator pæne divinus, & communis Germanorum in iſtis locis ſuſceptor. Commendabam Viro nuper quendam Naumburgenſem domo Grævium, alumnum Muſarum Lipſienſium; cum, uti audio, fovet tenerrimè, & habet tanquam intimæ admiſſionis modò oſtenſum. Epiſtolas Profeſſorum Haynienſium, uti volebas, remitto. Vale, mi optime VORSTI, & ſalve

REINESIO, D. Altenb.

XIII. Oct. anno 1653.

EPISTOLA XVIII.

CLariſſime VORSTI, Ex ultimis tuis, quas menſe Novembri ſcripſeras, volupe mihi fuit intelligere, Te functionem à Flensburgenſibus oblatam tandem ſuſcepſiſſe: in qua ut feliciter Tibi cedant omnia, Deum opt. max. quotidie pro Te interpellor. Eſt, uti audio, functio ſatis honeſta, & viam Tibi ad majora capeſſenda monſtrare idonea. Pro inſcriptione ſepulchrali Græca, & altera de Aſclepiade, ago gratias: ſaltem non intelligere potui, ubi, in cujus Regis ad Imperatorem Turcicum Legati ædibus hæc legatur. Fortaſſis addere voluiſti, Pariſiis. Quos nomine meo typographo Roſtochienſi ſolvuiſti Imperiales tres, nunc tandem repræſento, moramque deprecor. De me, quid agam, ſi quæris, habeto me à ſereniſſima Principe, Duce Saxoniz, Medicum lectum eſſe, & qui in aulis inſervire Viris tanto ſtudio fugiſſem hætenus, nunc Fœminæ famulari. Scilicet ſic Deus voluit. Ei, Te, Me, Nos, Vos, commendo. Optimè vale, mi optime VORSTI, & redama

Amantiſſimum Tui

REINESIUM, D. Scr. 6. Jan.

anno 1654. Altenburgi.

EPISTOLA XIX.

CLariſſime VORSTI, Non utar adverſus Te excuſatione ſilentii aliquanti mei ideo quòd de candore tuo, nihil interpretante ſecius, ſatis mihi conſtet. Sæpius quidem Tibi & Cl. Langelot.

to,

to, quæ rogabatis, præsertim quæ *ἐπιπνητικὴς* desiderabat Iste, gratificari cogitavi; sed intercessere varia; & nunc, quando maximè velim, intercedunt porrò. Sepositas enim aliquò literas illas tuas, dum sollicitè quæro, nuspiam invenio. Pro Inscriptionibus missis amo Te, & prædicabo publicè *ἐγκύριαν* tuam; expecto quoque, si quas præterea indagando ceperis. De Deo Moritasgo in Alesiana miror æstum eruditorum. Ficticius est iste & larvatus, vel à marmorarii, vel à descriptoris manu. Me post nonnullam meditationem, ut confidenter legam, DEO. MARTI. AUGUSTO. confirmant lapides cum ista epigraphe in eadem Gallia Lugduni, Nemausi, Genævæ, Divione, & apud Biturigas Cubos extantes, recensiti à Grutero p. LVII. Hanc conjecturam doctis me persuasisse spero, & ex vitiosè sive sculptorum sive descriptorum (potuit enim & marmorarius literas similes I & T, item G & S trajiciendo, & descriptor non satis attentus uniendo quæ separanda erant, peccasse; idque patebit ex accurata iterataque lapidis inspectione, ad quam curiosa Gallorum elegantium ingenia, præsertim Illum, quem Cl. Lambecio communicasse scribis, invito) vestigiis veram lectionem constituisse in commentariolo pecuriali, quem brevi edet Amicus. A. G. S. O. pro AUGUSTO natum est ex eo quadratariorum more, quo syllabarum capitales literas (interdum etiam finales vocum) pro ipsis syllabis sculpere consuevere. Sic in Hispal. 3. p. CCCLXXXVII. D. C. R. M. pro DeCuRionuM; alibi P. B. L. pro PUBLICè: P. T. R. Q. pro PosTeRisQue. Volebam his, ut comitatiores venirent, addere exempla Commentarioli ad marmor effossum ante paucos annos Augustæ Vindelicorum: sed typographus rem moratur; habebis ea proximè. Bene vale, mi VORSTI, & salve

à
REINESIO. D. Altenb.

XV. Maji 1655.

NOTA.

De Inscriptione lapidis in Alesiana reperti uti in hac epistola suspicatus est, ita & in epistola ad Rupertum, Professore Alterfinum, quæ est LXIIX earum quæ antehac editæ sunt, suspicatus fuerat. Cumque eam conjecturam proposuisset, in calce epistolæ subjecerat tandem: Verùm nihil dum adfirmo. Post quæ verba lege voluit nonnulla quæ in calce totius illius epistolarum operis apparent, & *δὲ ὑτέρῃς* Viri *Φεγνίδας*, easq; sortassis &

σωφρονεῖς, prodere videntur. Illa autem sic habent: Hoc interea, quod affirmabo nunc, compertum bona scæva mihi. Exemplum inscripti lapidis R. P. Ludov. Jacobus à S. Carolo, Cabilonensis Burgundus, Ord. B. Virg. de Carmelo, scriptor edita Bibliotheca Pontificia celebris, an. 1653. inclusum literis ad Cl. V. Petrum Lambecium JC. Hamburgum miserat: inde faciente Amico (J. V.) ad me pervenit, idque tale:

TI. CL. PROFESSUS. NIGER. OMNIBUS
HONORIBUS. APUD. AEDUOS. ET
LINGONAS. FUNCTUS. DĒO. MORITASGO
PORTICUM. TESTAMENTO. PONI
JUSSIT. SUO. NOMINE. ET. JULIAE
VIRGULINAE. UXORIS. ET. FILIARUM
CL. PROFESSAE. ET. JULIANAE. VIRGULAE.

Non dubito cum cura descriptum; nec igitur quacunque emendatione opus esse. Saltem de Deo Moritasgo quid habeamus? E Cæsaris Comm. V. de Bello Gall. c. 54. constat, ejus in Galliam adventu Moritasgum apud Senonas in autoritate fuisse, hujusque majores in eisdem regnum obtinuisse: Cavarinum ejus fratrem à Cæsare regem ibidem constitutum. Hinc cur ea pars Galliæ Deum fecerit Moritasgum, cujus notitiam etiam Romani homines, Claudia Juliaeque gentis, translata in Gallias, uti alii Endovellici & Togotii Hispanorum Lusitanorumve localium Numinum, habere potuerint, satis manifestum est. Sive autem istum Cæsarianum, sive alium ὁμώνυμον è majoribus ejus Senonum regibus antiquiorem à suis pro Deo habitum dixerimus, perinde est: cōtamen inclino, ut posterius præferam: fueritque Cæsare Gallias acquirente divinitas Moritasgi & cultus, vetus apud Senonas religio, non eo primum tempore cœpta in memoriam meritorum olim Regis & Imperii. Hic enim vetustissimus bene merentibus referendi gratiam mos, ut tales Numinibus adscribantur: Plin. l. 2. c. 7. Ægypti sapientes τὰ εὐχρησάτων ζώων θεὸς ἐδόξασαν, Laert. multò magis reges & viros principes, κοινὰς ἀπάντων μὲν σωτῆρας ἢ φύλακας: benefactores verò privatos ii qui beneficium acceperant, Strabo l. XVII. Rhodiorum iudicio & gratitudine Ptolemæo Lagidæ, sociorum maximo & liberatori, appellatio Σωτῆρος imposita fuit, Paus. in Att. f. 7. & Athen. l. IV. è Charitidis Mitylen. 3. hist. eique mortuo divini honores, dedicato eidem intra urbem luco & porticu, decreti.

EPI-

EPISTOLA XX.

SAlve plurimum, Cl. VORSTI. Diutule Dialogus elegantissimus de Proportione, quem à Cl. Meibomio mittere Te scribebas, hæsit in manibus aliorum; Nam & Dresdæ peregrinatum fuisse intelligo; Venit autem, tandem, & quidem à tanto Viro, munus auro contra carum, eoque acceptissimum. Debere me Tibi eo nomine plurimum fateor; Cl. Meibomio verò pro insigni benevolentia & liberalitate nexû me sisto. Sanè insigni beneficio me adfectum agnosco, & juxta cogitandum esse de redhossimento. Argumentum nobile de Proportionibus in memoriam mihi revocavit locum memorabilem Clementis Alex. 6. Strom. ubi τὸ μυσηϊῶδες trecentorum octodecim Abrahamæ vernarum, propositum antè quoque à B. Barnaba in Epistola, tradit. Sunt ibi de numerorum proportionibus digna consideratione Viri doctissimi, ἐν τέτοις τρέβωντο πνὸς, καὶ ἀριστεῖα εἰληφότο. Est ibidem, intra dies XXXV formari τὰ ἐπ' ἡμέρη; intra XL. τὰ ἐννεάμηνα; & hoc ita tradunt, inquit, Ἰσδαῖοι. Non potui penetrare, quid hanc rem Judæis curatio esset, & meritò habui suspectum; vidi quoque τὸ ἱατρῶν, quorum doctrina ista propria est, non posse, quòd abluderet nimis ab edito, supponi. Cogitatu longo & vario tandem deprehendi verum esse τὸ χυδαῖοι. χυδαῖοι vulgares; χυδαῖοι, παμπληθῆς, Suid. Hoc nimirum voluit ὁ ἑρμηνεύς, vulgo, passim, παμπληθεῖ, per universam multitudinem, ista de fœtibus septem novemve mensium ferri, doceri, credi, etiam fœminarum lēschis. De Interprete Revelatoris arcanorum Hebraici Latino & Germanico, cujus è Seldeno & Seringhamo mihi indicinam fecisti, nihil, quod miror, Buxtorfius comperit habuit. Scripserat de eo, cum cogitaret de edendo, neophytus iste ex Judæus, Julius Conr. Otto, ad Casaubonum anno 1605 Scipio Gentilis Altorfio, ubi tum morabatur; repistolam Casauboni in editione nuperrima, nomini meo inscripta à Joh. Georg. Grævio (cui Cl. Gronovius eam 82. epistolis auctam, delegaverat) leges num. 376. itemque alteram num. 436. & 484. Τὸ προσέθετο πέμψαι modò sine, modò cum articulo genitivi, παμψηφεί est Hebraismus: Gen. 4, 2. καὶ προσέθετο πεκύν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. Num. 22, 15. καὶ προσέθετο ἐπὶ Βαλὰκ ἀποστείλας ἄρχοντας. Act. 12, 3. προσέθετο συλλαβεῖν καὶ Πέτρον. Gen.

Gen. 28, 27. ἢ ἔπροσέθετο ἐπὶ τῆς γνώσεως αὐτῆς. Jud. 2, 21. ἢ ἐπὶ
 δῆσω τῆς ἐγείραι ἀνδρα. Sic c. 10, 13. 2. Par. 25, 23. ἢ ἐπὶ προσέθηκε
 τῆς ἀποσῆναι ἀπὸ κυρίας. Sic Ef. 23, 21. Quod autem putas in Ba-
 silio reperisse eandem loquendi formulam, frustra es. In ejus verbis,
 ἀγαρευόμενⓄ προσπίθει διὰ τὸν κύριον, τὸ προσπίθει est astipulare,
 assentire, consenti, τῷ ἀγαρεύοντι. ΠροσπεθέντⓄ, συνευδοκή-
 σαντⓄ, Suid. Imò si vel maximè eadem ista Basiliana cum τῇ τῶν ὁ
 esset, non liceret tamen inde verè Græcam phrasin esse concludere.
 Quidni enim potuerit Scriptor ecclesiasticus phrasi sacra Ἐβραϊζῶσῃ
 in Græco sacro scripto uti? Cum phrasi προβεβηκώς τῷ χρόνῳ pro
 homine provectæ ætatis, planè eadem est ista Dionysii Halic. qui l. 6.
 dixit, προβεβηκότας ταῖς ἡλικίαις: & ista Suidæ in ἈντίοχⓄ, προ-
 βαίνων καὶ τὴν ἡλικίαν. Τὸ venisse in vel ad dies Hebræorum, LXX.
 variè reddidere: modò προβ. ἐν ταῖς ἡμέραις, modò προβ. ταῖς
 ἡμέραις, modò προβ. τῶν ἡμερῶν, modò προβ. τὴν ἡλικίαν. Προ-
 βαίνουσιν etiam simpliciter adpellant Juditham c. 16, 21. cum ætate
 provecta esset. Καὶ ταῦτα μὲν ταύτῃ. Gerdesio ecquid factum est?
 Vivitne, valetque? Ad Professores Regios, Bartholinum & Langium,
 paro Commentariolum in Inscriptionem Patavinam de Q. MAGURIO
 Feroce; quam ille primus in Germaniam intulit & proposuit Hafniæ;
 cui, si ita porro visum fuerit, addam Alexianam de DEO MORITAS-
 GO, & alias elegantiores. Optimè vale, mi optime VORSTI, & ama

Altenb. XXVIII. Jan. anno
 CIO. IJC. LVI.

amantissimum Tui
 REINESIUM.

EPISTOLA XXI.

S. P.

CLarissime VORSTI, Ex literis quas plures ad me dedisse scribis;
 ex tantum redditæ mihi sunt, quæ id nunciant. Quare secius
 nihil cogitabis de me, cujus animum facilem Tibi, benignum,
 & ad omnia promptum, penitus perspexisti, & tot experimentis
 habes

habes cognitum. Eo animo fore internos, quo semper fuimus, de me præstare possum, de Te sperare. Non soleo excusatione scribendi officium explere, quod assiduitate literarum metiri consuevimus. Esset tamen illa mihi præ manu, quod ignorem cui meas ad Te perferendas tradam. Utor igitur & nunc forc, cursorique Hamburgensi, quod alia via non occurreret, hasce impono. Significo autem Tibi, editionem meorum subinde morari Typographos frustratores: hodie Jenensium quidam mecum fuit, cum quo de excudendis Epistolis amœbæis Professorum Noricorum Hofmanni Rupertique & meis conventum est: eventus ἐν τῷ μέλλοντι ἀφανὲς κείται. Commentarium ad Inscriptiones, & Variarum residuos libros, quotidie expolio. Supplementum Historicorum Græc. Vossii in Belgio ut edatur, curaturus est Ampl. Gronovius. De Jonsenio ituro Jenam quod scribis, δύσχευτον γὰρ ἐμοὶ τὸ το: suane sponte, & quo fine? an spe Professionis (quanquam vacuum locum nullum sciam) illectus? Modica ibi docentium, nosti, stipendia sunt, etiam malignè solvuntur: quibus querelis quotidie aures meas obtundunt ii quibus persuasum est me apud superiores aliquid posse, cum pæne, in hoc puta negotio, sim ἄδεστος τις. In Epistolis quas dixi habebit Jonsenius, quam promisi Variarum lib. i. p. 87, quamque me flagitabat aliquando, interpretationem saxi Albani in Transsylvania, 6. p. VI. apud Gruterum: quod maximus Scaliger ad Eusebium n. MCCCXXXII. se non intelligere queritur. JULIA AUG. Mater Aug. ibi laudata, est mater Elagabali Aug. Soæmis vel Symia Sira. Ea JULIA Soæmias vocatur in numo Elagabali. Sororem habuit Juliam Mamæam Alexandri Sev. matrem. Ostendere enim possum ex historia, præter Juliam Domnam ex Apamæa Syriæ, Sept. Severi Aug. conjugem, quatuor alias eodem prædicato Augustarum JULIAS: quam πυχρότατον non videre potuisse oculatissimum Scaligerum meritò miramur. De motibus Danicis rumor apud nos varius est, sed sine autore. Causas quoque ignoramus. Deus Sabaoth componat istos, ne qua & nos corripiant: in quo metu mecum sunt Viri prudentes multi, qui seminum belli rationem, & status studii hoc tempore, intelligunt. Tu, mi VORSTI, fac, quod facis, ut me ames, teque amari à me scias. Vale. Scr. Altenb. XXII. Apr. anno 1657.

Addictissimus TIBI

REINESIUS, D.

G

EPI.

EPISTOLA XXII.

S Alve autem, Clarissime VORSTI. Quas XXIV. August. dederas, Johannes quidam Boslekenius Lipsia ad me curavit XXVI. Octobris: ab eodem accipis responsum hoc, quod tantopere flagitas. Super Josepho ita neglectim habito à Doctis queruntur alii quoque. Certè tam Græca quam Latina laborant passim etiam post elotas à diversis mendas plurimas. Bonaventuræ Corn. Bertrami Notas, P. Cunæi Commentarios, & Sam. Petiti animadversiones in eundem, frustra expectamus; saltem haberemus doctorum Virorum Notas, & varias lectiones ejus qui manuscripta excussit studio collectas, quas peculiari volumine se daturum promisit præfatione ad Fridericum V. Electorem Palatinum Editor Josephi Græco Latini anno 1611. Aureliæ Allobrogum Petrus Roverianus Typographus; an præstiterit, ignoro. Editus est Fl. Josephus integer Genevæ anno 1638. Fortassis ei editioni juncta sunt quæ promisit Iste; inquire, si putas tanti. De versione Latina vetere librorum *Ἀρχαιολογίας*, quam vulgo Ruffino tribuunt, editam Venetiis anno 1499. & 1510. Colonia quoque anno 1524. noveris, eam fortassis non esse Ruffini. Hieronymus se libros *Ἀρχαιολογίας* ob prolixitatem operis vertere non potuisse scribit. Versio verò *Ἀλώσεως* ab aliis Hieronymo, ab aliis Ambrosio, ab aliis Ruffino tribuitur, teste Casiodoro lib. de div. lect. c. 7. qui idem ab amicis in Latinum converti fecerat in libris XXII: nimirum libros *Ἀρχαιολ.* viginti, & quos habemus *πρὸς ἀρχαιότητα τῶν ἱερῶν καὶ Ἀπείων* duos. In verbis Chæreæ lib. XIX. c. 1. socios conjurationis rem, eadem Cal. maturare hortantis, vocabulo *τοῖς ἄλλοις* rite respondebit vocula *ἐαυτῶν*; eademque facilè exit è vulgato *τῆς αὐτοῦ*: nimirum & quid aliis commodi, & quid sibi ipsis allaturum sit facinus decretum, commemorat; Eos aliis felicitatem, liberatis à tyrannide, sic paraturos esse; se verò ipsos, velut tanti boni auctores, per omnem vitam (*δι' αἰῶνα τὸ ἅπαντ*) in admiratione magna & gloria constituturos. Circa significatum vocabuli *αἰῶν* falleris; iste verus est. Etiam Sophocles *αἰῶνα βροτῶν* posuit *ἀντὶ τῆς βίον ἢ βίοντος*. Ita res satis, puto, claret. Interpres Italicus M. Petrus Laurus Modonensis, cujus versio edita est Venetiis anno 1619, quem consului, Latinum hic secutus est, & nihil me adjuvit. Sensus

sum nimirum scriptoris reddidit, neglectis quæ non intelligeret, verbis Græcis corruptis. In proximè sequente ῥήσεις abundat negativa & ; eoq; ejicienda est, uti rectè factum à Latino; si sensum velis esse integrum. Non poterant οἱ συνωμόται rei seu negotio, quod agitabat Chæreas, tanquam planè, prorsus, honesto, laudabili & bono, contradicere; neque tamen palam (αἴτιος) rem adprobabant, suscipiebant seu adgrediebantur; sed obstupefacti silebant hærebantque, ut in arduis & ob periculum quod ducunt formidabilibus solent homines. Locum Hieronymi procem. Dial. adv. Pelag. luxatum rectè restituiſti trajectione ejus quod perperam Manichæis adscribebatur; pertinebat autem ad Pelagianos. Duo membra sunt in accusatione delirii Manichæorum: & duo igitur etiam de quibus reprehenduntur Pelagiani. Tot Infinitivi *dammare, auferre, tollere, dicere*; tum repetitio copulativæ *Et*, librarium, ut aberraret, impellere faciliè potuit. Ejus Dissertationis tuæ tres solum quaterniones misisti; fac habeam etiam reliquos. Jonsenius Francofurto mihi significavit, se Notitiam Episcopatum Galliarum Pap. Massonî (edita ea est Parisiis anno 1610, paucarum pagellarum libellus) iteratò vulgare velle; respondi Galli hominis potiùs partes has esse, nec intelligere me, cui bono; indicavi etiam ejusdem argumenti ab aliis tradita uberiùs, & quid in editione Parisiensi desiderari passim possit. Quærebat etiam ex me haut ita pridem τίς τίχων, quorum numerum Epistolis Paulinis in quibusdam Novi Fœderis editionibus sub finem adscriptum videat. Patriæ vestræ casum deploramus meritò: etiam istis provinciis florentissimis vastitatem imminere ὡς τὸ κακο- λάων! Deus compescat istum quamprimum, optamus: Vobis autem in istis angustiis ἑκοντας ἑαυτὸς συνεπιδιδόναι τῷ θηλάτῳ καὶ συναπαύειν τὸν. Bene vale, mi VORSTI, & salve iterum

À REINESIO, D. Altenb.

Kal. Nov. 1657.

EPISTOLA XXIII.

S. P.

SANè quàm gavisus sum, cum ex intervallo temporis tanto allatæ mihi sunt tuæ; Tuæ, de ejus incolumitate, & num satis salvus cladem

& calamitatem regionum istarum conspexeris, quippe non ignari ejusmodi ἀπὸ κακολόγων ἄρεσιν malorum, dubitabamus. Nunc omni ista de Te sollicitudine defunctus revixisse videor, atque summo Numini & fospitatori ἀλεξικάκῳ nomine tuo debere Σωτήρια. Ebraïsmos tuos in precio esse apud intelligentes, Jenâ nunciatur mihi. Ipsos videre nondum contigit; etsi eorum cupidissimo; quare ne refrigescat ardor in hoc fenio mihi, quamprimum caveris. Περί συνδέσμων Εἰ agnosco Te ῥέμβεσθαι ἐν σκότῳ. habebis, puto, ubi consistas, si me audire volueris. Ea particula inter ἀπορημαπικὰς seu dubitativas, ab antiqua, media, & recentiore Græcia habita fuit. Varinus Camers de ea: Ὅτε δὲ κείται ἀπλῶς ἐν ἐνδοιασμῷ λαμβάνεται ἀντὶ τῆς ἐαυτοῦ μὴ (non intelligo, & malim igitur legere Μῶν, id est, Num) ὑποτάσων. ὡς τὸ, Εἰ Περσεφόνην Πλάτων πρὸς Δήμητρεα ἤρπασε, τίς τὸ οἶδε; καὶ, Εἰ Ζεὺς χρυσὸν ὕπερ τοῖς Ῥοδίοις, ὡς οἱ παλαιοὶ Φασί, τίς τὸ οἶδεν; ἀδηλον γάρ ἐστιν. Hoc significatu est apud Strabonem lib. 13. in hisce: Πυνθανόμενην (loquitur de Hestîæa Alexandrina) εἰ ποτὶ τὴν νῦν πόλιν (Ἰλίον) πόλεμῳ συνέστη. M. Antoninus Imp. l. 3. §. 1. ποτὶ τὴν αὐτὴν, εἰ ἤδη ἐξακτέον αὐτὸν (id est, de hoc ipso, an mors consciscenda sit) ἐφιστάνειν. Plura suppeditabunt Lexici. Usi sunt hoc sensu & in subjectione οἱ ὅ: Gen. 44. 16. Ex. 2. 12. itemque N. T. scriptores, Marcus 11. 13. Lucas Act. 27. 12. Eam Latini per *An* expressere: est & ubi per *Si*. Ita Cicero 2. de Orat. Vide Scaure. mortuus rapitur: si potes esse possessor. Terentius, Visam, si domi est. Faustus Rejenſis de ratione fidei: Videamus, si in operibus ejus (loquitur de Spiritu S.) nihil divinitatis adpareat. Gariop. l. de febr. c. 9. Nescis si sanes, an potius occidas. Vetus Interpres Jobi 38. 20. Si ducēs me in fines earum; quid si nosti semitas earum? Pro an duxeris, vel ducere me poteris ad terminos earum? an verò nosti semitas earum? ubi in Græco est, εἰ ἀγῶγοις; εἰ ἐπίστυσαι; Nimirum hoc loco est ἐρωτημαπικὴ seu interrogativa, uti Matth. 12. 10. Luc. 14. 3. Act. 1. 6. Etiam, ut putat Heinsius, Marc. 9. 23. Επ' ἐρωτήσεως, æquipollentem τῷ μὲν num, usurpavit eandem Plutarchus 1. de plac. Phil. c. 5. εἰ ἐν τῷ πᾶν: 2. c. 4. εἰ ἀφθαρτὸς ὁ κόσμος, Sextus Emp. adv. disciplinas, Εἰ ἐστὶ κριτήριον τῆς ἀληθείας.

θείας. εἴ ἐστι μάθημα. εἴ ἐστι τέχνη πρὸς ἑλληνισμῶν, εἴ εἰσὶ θεοί. εἴ δι-
 δακτὴ ἐστὶν ἢ πρὸς τῶν βίβων τέχνη. Stobæus in Ecl. Phys. c. 25. πρὸς
 κόσμῳ, καὶ εἴ ἐμψυχῶν καὶ πρὸς νόια διοικῶμεν. Plutarchus iterum
 l. 4. c. 3. 20. l. 5. c. 5. & 15. εἴ τὸ ἐμβρυον ζῶον. quo argumento eti-
 am inter notha Galeni libellus est, εἴ ζῶον τὸ κατὰ γαστέρας. Theod. Me-
 tochita capp. Philos. 73. & 65. εἴ γαμητέον, εἴ μὴ τοῖς &c. Habes nu-
 bem testium qui deponant, εἴ sive dubitativa, sive interrogativa capia-
 tur; Græcismo dici. Mea quæ è catalogo Francofurtensi innotuere ti-
 bi, ante biennium (hanc enim fidem dederat Scheibius Lipsiensis; sed ea
 mutavit in verba) absolvi debuere: & hodie vix triginta quaterniones
 proculsi sunt; adhuc de complemento ψυφρὰ μὲν ἐλπίς. Ea typogra-
 phorum morositas, ut edendorum, quæ adfecta habeo, aliorum omnium
 curam abjecerim, effecit. Bene vale, mi VORSTI. Scr. Altenb. 20.
 Nov. anno 1659.

Tui studiosissimus

REINESIUS.

EPISTOLA XXIV.

S. P.

VIr clarissime, idemque amicissime, Holsatiam, in qua satis fa-
 vere fortunam Tibi, ductamque uxorem, & natos liberos, & cæ-
 tera, quæ cara habere solemus mortales, obvenisse noveram, Te
 reliquisse, inopinatum id mihi. Sed cum meipsum intueor, cui
 post XXXIII. annorum servitutem libertati se vindicare, & mutare Do-
 minum, etiam indulgentem benignumque, placuit tandem, admirari de-
 sino. Possunt nimirum multa contingere, quæ quemvis, nisi profus
 ἀπαθὴν καὶ ἀναιόδητον, à caritatibus quoque suis avellant, & inducant,
 ut malit externorum mores periclitari, quam suorum incommodos in-
 fidosque diutius cum ægritudine animi tolerare. Talis Ego sum, quem
 loco suo, μεταστάντα μὲν, & μεταστρέφοντα, exegerunt, & huc detruse-
 runt, ἀβελτηρία & intemperię quorundam, qui tamen tantum non ani-
 mas suas debebant mihi. Te, uti intelligo, aliud, ut loco cederes, im-

G 3

pulit;

pulit: in quo consilium tuum, *μὴ ἐπερὶ ζυγῶν*, improbare neque volo neque possum. Precor potius divinum Numen, ut eam conditionis mutationem felicem vobis & juventuti scholasticæ salutarem evenire largiatur. De argumento quod accuratiùs pertractare voluisti, prorsus tecum sentio; & vidi jam olim, in iis quæstionibus circa fidem, quæ fundamentum salutis, sive adfirmentur, sive negentur, non evertunt, dissentium debere esse liberum; requirere etiam caritatem, ut mutuum se tolerent partes, & ab odiis, insectatione, infamatione & anathematismis abstineant; tolerationem quidem non debere esse sine redargutione, sed tamen absque rejectione: non licere per legem veritatis, non attempta sinceritate mentis, indulgere oratoriis consequentiis ad conciliandam parti errare visæ infamiam &c. hujusque rei ad Paræum Hanoviam anno 1643. occasione libelli mihi missi, quem Theologiam symbolicam pro catechumenis inscripsit, quemque postea Himmeliùs Jenensis publicè lacerandum sibi sumsit, nonnulla perscripsi. Doctrina primitivæ Ecclesiæ de S. Cæna è Consensu Orthodoxo, è Mornæi de S. Eucharistia opere, è P. Steinii de Fratern. Evang. Germanicè scripto Commentario, satis nota esse potest cuivis, qui Patres ipsos evolvere nolit, vel nequeat; Augustini verò sententiam è Comm. in Ps. 98, cujus ipse quoque mentionem ad me facis, ipso Juris Canonici corpore de Consecrat. distinct. 2. Can. 44. reperire est; ut mirari nunquam desinam, à tam illustri consensu veterum ob unius Cardinalis sequiore sæculo auctoritatem discessum fuisse à Nostris, & tanta vehementia propugnatum dogma recentius, ut in id quod videmus heu! deciderimus: & quod imprimis deplorandum est, neglectò omní moderamine caritatis, omnè etiam pacificationis & reconciliationis modum abhorreamus. Utilissimam igitur esse operam tuam, quam pro Antiquitate in hoc negotio posuisti, judico. Et ut ea, quorum gustus non ingratus fuit, penitus percipiam, facere pro amicitia nostra non dedignaberis. A me quidem curabitur sedulò, ut de adfectu adversus Te meo nihildum periisse intelligere queas. Qua de re etiam libellum, quem petiisti, fide depositi, & in usuram sex septimanarum, mitto; quæque eidem addidi *ἐκ τῶν αἰνῶν* ut boni consulere velis, rogo. Bertrami liber, de quo quæris, excusus est Colonia anno 1532. & Basileæ apud Henric. Petri in Micropresbyterico. Damnatu s fuit in Synodo Vercellensi; si Balæo fides habenda est: quod

quod miror fugisse Rivetum, qui à nemine hæreseos arcessitum, convictum, & damnatum tradit 4. Crit. sacri c. 12. Possevino autem quid facias, qui libellum de corpore & sanguine Domini pseudepigraphum esse & ab Oecolampadio scriptum, adfectum Bertramo, contendit? an latere potuit nasutum Jesuitam historia seculi noni circa Bertramum & Johannem Erigenam Scotum ὁμοδόξους. Negotium Tibi faceßere Bosium, doleo: nec tamen pervideo, quomodo hoc drama successerit, & qui bibliopola nostras intervenerit. Sanè poteras, si tale quid metueres, a libi imprimendum curare: vel tamen debebat Bosius se aut Tibi, aut ei, qui ἀνόγραφον tuum Jenæ deposuerat, explicare. Fortassis proximus est litis exitus, & solutio hujus fribusculi Tibi. Benè vale, Vir Clarissime. Sit Tibi βίβλος εὐπαθής, καὶ καλὰθύμιος λογισμῶν συνέλεια. Scr. Lipsiæ 22. Apr. anno 1662.

P. S. Cl. Dn. Ravio vicem reddo per-
amicæ salutationis.

*Amicus Nomini tuo, hono-
ribus & commodis*

REINESIUS, D.

EPISTOLA XXV.

S. P.

Recepisse me tam librum Tibi, VIR Cl. commodatum, quam duos istos tui κόμματα, significo; eoque nomine gratias adnumerō: mitto quoque ἀποχὴν, futuram apud me otiosam, Hamburgensis tui. De numis, quos vidisse nuper ais, hoc: simplex fuerit quisquis eos pro genuinis habuerit. Infinita γέρυη talium hodie circumfertur tanquam recens repertorum; ex Ægypto quoque usque adulterinorum: occurrunt tamen subinde nonnulli & genuini & memorabiles. Aureum semunciale cum epigraphe GALLIENA AUG. in aversa parte effigie Gallieni insignitum, esse inter mobilia civis cujusdam Jenensis nuper defunctæ, hisce diebus narrabat quidam, petebatque de eo doceri. Nec detrectabo sententiam dicere, si numum ipse inspexero. Cum Mejero nostratis ad S. Nicol. Ecclesiæ Diacono, qui cupidissimus talium est, collegitque insignem nomismatum rariorem, Romanorum, Græcorum, Barbarorum, omnis generis copiam jamdum, & undi-
qua-

quaque conquirat plura, suavisissima mihi de ejusmodi *Φιλολόγησις*. Crocovium semel ad me scribere memini: eique, ni fallor, respondi: sed quod paulo post hinc abiret, propius nosse non datum mihi fuit. est tamen cum ejus quondam ephoro D. Lindnero hodieque multus usus mihi. Tantum hac vice potui. Bene vale, Vir Cl. & salve

à REINESIO, *Lips. Cal.*

Aug. anno 1662.

EPISTOLA XXVI.

CL. V. D. JOH. VORSTIO REINESIUS S. P. D.

Suspensis animis & auribus hiascentibus expectamus hic, quò illa apud Vos Nova evasura tandem, & quomodo *ποῖς τῆς ἐναντίας βαθείας* vestras *κυρίας δόξας* persuasuri sitis. Ecclesiasticam in dulcissima patria nostra pacem quis non expeteret? Ei cum Vos præ reliquis studere viderim (in manibus enim sunt *ἀμοιβαῖα* scripta Theologorum Palatinorum & Wirtenbergicorum, item Berlinensium & Wittebergensium: adhæc Paræi, Crociorum fratrum, Grotiique & Riveti, hunc in finem præcipuè elaborati Commentarii) hæctenus prorsus Vobiscum sentio; de dogmatum *ἑ πᾶν ὑγκαινόντων* nonnullis *ἐποχὴν* mihi sumo potius, & secus tamen docentibus *αὐτοχὴν* accommodandam esse judico. Sapientiam enim *τὴν ἄνωθεν* illā *εἰρηνικὴν*, *ἐπεικὴν* *καὶ εὐπειθῆ* (*ἀμο*): *τὴν κάτω* illā *ἐριστικὴν* abominor. Neutram igitur partem simpliciter probem; sequar hanc in illo, in isto illam; eoque molestè fero, quòd de suffragio meo Helmstadium perscripsisse diceris. Certè *μὴ πᾶναι τὰ τοῦ μυχῆς πόλεως*. Cl. Suiceri conatus laudandus est; fiet enim hoc modo Hesychius familiarior juventuti, cujus exemplaria admodum rara sunt. Inter testimonia non omittenda erat crisis de eo severa, justa tamen, Scaligeri Exerc. 131. S. 1. & 4. Eruditionem quam ei passim tribuunt, potius iis scriptoribus, quos excerpserit (est enim solum *συρραπλάτης*) tribuerem: cum enim nihil pæne ejus sit, quomodo eruditum *ἐξαιρέτως* fuisse colligam? Immenso laboris erit singula ad suos fontes revocare; quod si fecerit *νέτ* *ἔτ* *Ἡρακλῆς*, non infra veterem illum nobis celebrabitur. Memini ante hos quadraginta

ginta annos Glossarum, quarum meminit, & scriptorum, quos allegat, catalogum conficere perinde ac in Suida: sed cum videam Pricæum eandem operam occupasse (edidit enim cum Appuleji Metamorphosi) de publicatione non ultra cogito. Ornatiùs etiam prodibit hoc opus, puto, si Latinam interpretationem, qualem Portus Suidæ, simul dederit. In pagellis duabus, quas inspiciendas misisti, nonnulla sunt, quæ ut corrigantur, famæ Editoris interest. Διάσαι est χωρῆσαι, i. e. secedere, loco abire: idemque patet ἐκκλῖναι significatione neutra. Nihiligitur hic mutandum. Passivum autem λιάζεσθαι est χωρῆζεσθαι separari, ut patet è seqq. In λιβάδα τὸ θεράπεια non est exponendum is cultus quem λείβοντες præstant; ecquis enim ille cultus λείβοντων? Uno verbo θεράπεια hoc loco, medicatio est, vel ea medicationis species, qua partes adfectæ aqua vel simplice vel medicata perfunduntur, irrigantur, irrorantur, foveantur. Græci Medici vocant καταύνησιν, κατάντλησιν, ἐμβροχὴν, Latino-Barbari embrocationem, superfusionem. hæc est ἐπίρρανσις (εἰ κείται) ῥαιπισμός, instillatio, aspersus. Cælius Aurel. lib. 1. tard. 4. & 3. c. 4. aquarum illusionem, qua patientes partes mutari cogantur, quod cataclysmos Græci adpellant: Vetus Interpres epistolæ Ignatii ad Polycarpum impluvium. Hæc satis rectè sic habent & Hesychium prorsus illustrent; sed cum λιβάς hac significatione, ut actionem sparsionis, perfusionis, instillationis, quæ θεράπεια est & λίβασις aut σάξις, importet, non reperiatur (certè nondum repertum est: stillam, guttam, laticem, scaturiginem, fontem denotat) proximum est & commodum legere θεράπαιναν, & interpretari ancillam, famulam. Sanè Libas appellatio famulæ apud Ovidium est; producantur ab eo in uno Disticho Pitho, Clide, Libas. In lapide Romano apud S. Sylvestrum nominatur ERA-SENA LIBAS nutritrix: & in alio Romano 2. p. DC LXI. apud Gruterum LIBADI LIBertæ Salvia Tertulla. Libas, ut Psecas apud Juvenalem Sat. 6. & Staete in saxis: item Rhanis: à ministerio, quod Dominabus in balneis irroratu, instillatu, perfusu tales exhibebant. Ad hoc respexisse Hesychius videri possit. Λίβυσα ἀήδων. Nihil hic αἰνιγματώδης est, si veram lectionem constituerit. Lego Λ. Αηδών, & ex-

pono Libyca Aedon, h. e. Africana foemina liberorum mactatrix: Ab Aedone Zethi vel Zetæ, Boreæ F. Regis Thebanorum conjuge, Pandarei Dulichii filia, quæ Actylum filium jugulavit: Ita Helladius in Chrestom. apud Photium. Scholiastæ rem eandem è Didymo Gramm. referunt ῥήσεις prolixa, quam omitto exscribere. *Ἀηδὼν* pro *τεκνοφόρῳ* seu *παιδοκλόνῳ* metonymicè, ut Circe, Medea, pro venefica. *Παράλληλῳ* huic fabulæ est illa de Progne Terei conjuge, & sorore ejus Philomela: Hygin. fab. 45. Strabo lib. 9. Ovid. l. 3. Metam. Papin. l. 5. Thebaid. Vides igitur *Ἀδωνιν* non esse ab *ἀγχινοία* H. sed à lascivia ingenii nimium sibi fidentis. Præterea Adonis Cypriorum, Syrorum & Ægyptiorum fuit; nunquam Afrorum, Pœnorumve: & ad horum igitur res non debuit adhiberi. In *Λιγαίνει* impertinens est τὸ ἐφορμα. Lego *ἐπιβοᾷ*: requirit hoc adverbium ὅξέως. *Λιγδαρεοχύται* prorsus vitiosum est, & non succurrit tamen nunc qui restituam; nisi legere concedatur *Λιγδοσπεροχύται*: requirit verò hoc exegesis οἱ ἐν ταῖς λίγδαῖς σάρκας χέοντες; sic enim lego. An latet hic aliquid de Anaxarcho Philosopho ἐν ὄλμῳ, θυεία, ἀκόνῃ, χοάνῃ, λίγδα seu ἰγδα (sunt enim hæc synonyma) κοπιόμενῳ ἢ πιθύντι? In *Λιγδοι*, οἱ περσπερ. mendum est, & quidem ab eruditione Hesychii, qui non vidit esse id sphalma librarii. Sollemnis hic error est Hesychio: exhibet quod reperit, sine dispectu. Legendum autem *Λίσποι*: sic enim rectè infra; ab eo est ὑπόλισπῳ, & ab hoc Latinum sublestus. *Βάλλων* idem esse quod *λείβων*, ut habent editiones Hesychii, sine probati auctoris testimonio erubescam dicere: legam *λείβων*, *σάζων*, *βαλανεύων*. Balneatorum enim fervorum id est, aquas spargere, superfundere lavantibus: qui & ab hoc ministerio *ῥαχύται*. *Βάλλων* autem est ab abbreviandi Græca ratione consueta veteribus librariis, ut *αὐτοῖ* *ἀνθρώποι*, *σεῖαν* *σωτηρίαν*, *πεῖδα* *πατερίδα*. Siquis hoc nolit, legat *λείβων*, *σάζων*, *βλύων*. Nam & Suidas *λείβει*, *σάζει*, *βλύει*. Hæc sunt quæ in gratiam Cl. Suiceri monere nunc volui: ea ut legat cum venia, meo ipsum nomine rogabis. DOMINUS JESUS Te servet, mi VORSTI, & cogitatus laboresque tuos ad Nominis sui gloriam dirigat. Scr. Lips. 14. Jan. annō 1663. quem Tibi felicem decurrere opto.

EPI-

EPISTOLA XXVII.

S. P.

EXcellentissime VORSTI, Tardius, quàm fortassis volebas, ad Te redeo; post quartum nimirum mensem. Scilicet non erat argumentum tuarum tale, quod deproperare responsum flagitaret.

Querebaris de intemperie quorundam, qui factò quasi cœtu & totis castris te invadant & oppugnent. Sanè doleo molestias Tibi creari, quem sine invidia frui suis bonis & tranquillum vivere malim; hoc verò obtinebis, puto, si, quos *εὐθυρρήμοσύνη καὶ ἐλευθεροστομία* irritasti, feras, & dum æstus animorum detumescat, expectes: quò procefferis longiùs, eò plus Te ipsum læseris. Chemniciana & Reimeriana adversus Te emissà neque vidi, neque videre desidero; abhorreo enim *πλήλῃς* ejus generis. Orationis auspicalis, quam inter Philosophos hujus Academiæ Professor novitius habebat, auscultator fui, libenterque intellexi honorificam mentionem subinde fieri Tui ab eo, quem è programme hostili erga Te animo esse præceperam. Quàm bene & quàm aptè dixerit pro Gerardo, ipse judicabis. Hesychius Hollandicus, si talis erit, qualem depingunt nobis, obfuscabit Helvetium; facillè conjeceris hoc è duabus istis quas ad nos miserat Suicerus *αὐτὴ γούμαλ* pagellis: sunt enim in iis emendationes doctorum aliorum nullæ, extantes autem audentiæ plures; & quot in toto opere, prolixo illo & pessimè habito ab Editoribus, sic quidem præsumi poterunt? Mea verò quæ ad eum curaveras, quamvis deproperata annotamenta, non satis fideliter, & ut lectori satisfieri inde posset, expressa sunt; unde ut quicquam præterea conferam, vix adduci me patiar. Hæc volui, nescius ne esses, mi carissime VORSTI. De Inscriptionum syntagmate certi nihil; nisi quod confectum divina ope habeam, cum ipso adeò Eponymologico; tricatur enim Götzius Francofurtensis, & spero tamen exitum. Optimè vale & salve

Lips. 4. Maj. anno 1664.

à deditissimo Tibi

REINESIO, D.

H 2

EPI-

EPISTOLA XXVIII.

S. P.

CL. VORSTI, Acceptissimas verò animo meo tuas! quippe quæ non tantum memoriam mei religiosè servare Te, sed & circa bonas literas, earumque cultum, satagere porro, quod solebas antè, intimarent. Quæris Inscriptionum opere quid fiat? Fateor flagellari posse τὸ ὑπερήμερον, & quod malignè me solvam promissis. Verum indignus sum eà accusatione: confecta enim dudum omnia, quæ dare volui, hactenus expectant Typographum; quem puto reperisse præteritis nundinis, & singulis momentis adventorem opperior, ut auferat prelo subjicienda, Götziū Francofurtensem; plura præstare non poterō; tædetque me tandem tricarum. De tuo quod augere volebas ista, gratum id habeo; sed cum omnia ista tui libelli jam antè præoccuparint alii, sintque protrita, remitto eum Tibi. De Indicibus, quos memoras, scio multa magnificè dici; metuo autem ne id genus operæ eò tandem evadat, quò Excerpta diffusiorum operum; nimirum cladem ipsorum autorum patrarunt hæc, & huc nos damnarunt, ut pro Scriptoribus ipsis, quos frustra desideramus, jejunas quasdam eorum epitomas hodie legere oporteat. Certè illi ipsi quos super Latinos quosdam habemus Indices, nec perfecti sunt, nec ita attemperati, ut scriptorum verbis ipsis carere Lector curiosus possit. Res & historias fortassis exhibent; nondum vidi quæ tempora simul exhibeant; ob hæc ergo semper ad scriptorem ipsum recurrendum est. Et anne ineptum est prolixis Commentariis, sine quibus tamen nulli ferè usui sunt, farcire Indices, qui brevitatem ipsa sua adpellatione pollicentur? D. Mullerī circa glossas apud Scriptores antiquos & Lexicos Græcos reliquas studium laudabile est; falsitatis autem illos arguere ideo, quod quæ illi aliis gentibus tribuere, hodie Persis usitatæ sint, videtur inconsequens. Ecquis enim post tantum à prima in campis Sennaticis confusione chaos, vel etiam post harmoniam lingvarum inde natam, definire auit, quænam cujusque gentis propria fuerit? desumfit una ab altera usu, & publicâ consuetudine potius, quàm consilio ullò, & è peregrinis fecit domesticas. Quàm multa nostratium cum Persicis hodiernis coincidunt, nec licet ea tamen ad Persas aborigines referre? Συγκυρία & alliteratio quæcunque non sufficit natalibus vocabulorum probandis. Excusandi igitur,

tur, puto, erunt Lexici; nec sollicitanda eorum in talibus fides, quòd, è quibus glossas, de quibus quæstio incidere sic potest, desumerint, ii Scriptores dudum perierint. Hæc mihi ita videntur; facile tamen patior abundare suo quemque sensu: est enim *σέμμα* istud *ὡσεὶ ἀποργν*. Optimè vale, mi optimè VORSTI, & salve

à REINESIO, Lips.

5. Oct. 1664.

EPISTOLA XXIX.

S. P.

CL. VORSTI, Septuaginta pæne ipsi anni exierunt, quando cum Calepino, Schoro, Ulnero, Decimatore, Copia Erasmi frequentem me esse volebant magistri mei; ad eosdem denuo Tu quoque quæstis tuis Grammaticis me devocas, cogitantem nim. *τὰ ἀνώτερα, τὰ καλλίω*, octogenarium ad serperastra; quod nonnihil molestum quidem est; sed quanta Tibi de facilitate mea, quam nondum exui, fiducia sit, & quod amoris excessu amicis etiam abuti, rumpendo quietem eorum, libenter soleas, significat. De Ant. Schoro hoc solum; fuisse inter didascalos Scholæ Laufannensis, ibidem obiisse anno 1552. reliqua Viri Suicerus Tibi narraverit. De usu Verbi Imperf. *comparatum est* cum præpos. *cum* rectè dubitas. Cicero addito casu sexto absolutè semper usurpat; *naturâ*, *legibus comparatum est*. Plautus Amph. a. 2. sc. 1. v. 3. paulò aliter; *Ita cuique comparatum est in etate hominum*: quem Latinè locuturi imitemur potius. Suspectæ Latinitati an accensebis *τὸ jacere* pro ægrotare? Certè ita loquuntur nostri. Atqui Plinio l. 5. ep. 9. placuit de ægrotante, *graviter jacet*; Horatio *cubantem* dicere; cuius Schol. *cubat*; *ægrotat*, *langvet*, *jacet*. De phrasi *Fecit annis*, *F. annos cum marito*, quam in lapidibus Romanis decem, uno Lavellano, & uno Mutinensi, ego, & post Gifanium in Observat. L. L. Gronovius in Senec. ep. 66. reperit, quid sentis? digna est quæ tuam diatriben ornet, præsertim si nostrum aliquid ei conveniens vel adsonans habere in quacunque dialecto probare possis. De COCO Dresdeni quid turbaris? Immanis fera ad latratum canis lentâ respexit. Suspicio e feroculis, quos Academiae hodie tradere aulis solent, & ministeriis Aulicorum, unum esse, qui tuo

H 3

nomi

nomine quærit inclarescere: non est, puto, si te læsit, quod cum eo paria facias: non agnitum evanescet. Super Volumine Inscriptionum egi cum Götzio: sed res non confecta est, neque promittere mihi successum hactenus potui: ita nimirum tricatur, in hoc intentus, ut gratis auferat tot labores meos. Quia video te carere exemplo phraseos ἔχε θυμὸν ἀγαθόν, suggero tibi aliquod ex Heliodori, scriptoris venustissimi, l. 3. Æthiop. θάρσει καὶ θυμὸν ἔχε ἀγαθόν, i. e. εὐθύμει. In lapidibus synonymum hujus εὐψύχει legimus. Extremum hoc est, mi carissime Vorsti, ut te facillimè agere, commodissimè vivere, & valere quam optimè jubeam. Scr. Lipsiæ 10. Febr. 1665.

Studiosus honorum, commodorumque tuorum,

REINESIUS, D.

EPISTOLA XXX.

S. P.

CLar. Vorsti, idemque amicissime, Judicia τῶν ἀντισυγκρητισῶν (hoc enim nomine, sanè inepto & futili, adpellant seipsos Inconciliabiles isti) de Colloquio Cassellano non ignoras, scio: vagantur enim publicè Argentinenſe, Gießensē, Dantiscanum &c. hoc quod hisce, ut comitatiores irent, adjunxi, accensebis iisdem. Missurum verò eram ne quidem à Te interpellatus: idque cogitanti commodum advenerunt tuæ cum libello Mülleri. Miseros verò Rintelenſes, quibus sua moderatio, sive qualiscunque συγκατάβασις & studium pacis, ita malè vertit, ut à Scholaribus de Paulino, succinente pari aridorum, sanè non è Parnasso, Poëtarum, lapidari mererentur! Horrebunt piæ mentes præcepti Dominici verè Regalis, de dilectione mutua ἀδελφείῳ exercenda, σφραβλῶσιν & impiam restrictionem. Nolunt hi ἀπάνθρωποι nisi particularissimi, ut sua ipsis reddam, dilectores esse: h. e. eorum tantum, quos sua dilectione dignos opinantur, & quando, & quantum. Quisquis ipsis quacunque de causa displicuerit, eum caritate indignum esse, & bono jure, scil. suo, odio haberi posse sibi persuadent. Videt ista DEUS & requirit. Sofos Muhammedanorum & θεωρῶσ Platonis, quomodo comparare potuerit Mullerus vestras, non capio: Plato cum in Epp. nominat θεωρῶν, intelligit administrum & curatorem.

rātorem sacrorum quasi *θεῖα ὠρεῖνλα*: cum *θεωρεῖνλας* infinuet eos, qui à Republ. præcipuè Atheniensium quotannis mittebantur in Delum, vel oraculi consulendi, vel munerum offerendorum, causa; inde & navis qua vehi solebant, *θεωρεῖσ*, Plut. in Thef. & *ἀρχιθέωρε* apud Heliod. 2. Æth. c. 9, sacrae istius legationis Princeps. De theoris missis in Libyam à Rhodiorum Communi pro responso oraculi Diod. l. 20. Scilicet *θεωρεῖ* non constituebant corpus quoddam Religiosorum vel Devotorum, quale Sofi. *Τὸ Ἀγρίμπτου*, quod apud Herod. l. 4. c. 59. legitur, corruptum esse, quod Mullero videtur, haut reor. Nititur enim ea lectio consensu tot Editionum, nulla prorsus refragantè: conservata quoque est in Origenis 6. contra Celsum, uti edidere una litera variante *Ἀγρίμπτουσαν*, & quod palmarium est, in duobus faxis agri Tusculani apud Grut. 5. & 6. p. LX. ΘΕΑ ΑΡΤΙ :: ΠΑΣΑ. item ΔΙΙ ΠΑΤΡΙΩΙ ΚΑΙ ΑΡΤΙ :: ΠΑΣΑ. Adserta igitur satis lectione primæva apud Herodotum, cur aliam vel fingam, vel ab alio excogitatam mihi obtrudi feram? *Ἀρκίς παρθένης μὴ ζῆτεῖν τὰ ἴχνη*. De *Aschik* Bassa hodiernorum Turcarum alia nos doceat Mullerus; sanè ad antiquissimam illam Scytharum Artempasam nihil pertinet. In ejus vocabulo pars prima fortassis est Persicum nomen simplex, Art, Arta; quod Armenii quoque, Parthi, Syri, Cappadoces suum fecere: nec mirum si vicini Scythæ etiam; de posteriore *σκεπτεῖον*. Editionem mearum Inscriptionum in se suscepit his diebus Kirchnerus, post nundinas admoliturus manum: de successu audies proximè; velimque igitur, ut, si quas ab Ewichio acceperis, mittas quamprimum. Sed jam hic modus esto fabularum. B. V. mi optime VORSTI, & amorem mihi tuum persevera. Scr. Lipf. 19. Octob. anno 1665.

Tuæ dignitatis Studiofissimus

Ib. REINESIUS, D.

Consil. Elect. Saxon.

EPISTOLA XXXI.

Mi carissime VORSTI, Nimis Severus exactores officii, & quidem ejus, quod ego nec agnosco me debere. Quid enim tibi ad novellas, quarum solens es, ego verò incuriosus, & temporis

poris reverentior? quid, si uxor tua sumsit unam drachmam radicis seu corticis Peruviani (arborem ipsam gannanaperidem adpellant) quam pro specifico *αἰπιπεραγώω* venditant, cum Bartholinus duas præferbat, respondere? Notæ sunt in vulgus Chiflerii & Rol. Sturmii ex Indicis navigationibus collectæ narrationes & proluxa *κομπύσματα*. Potuit una drachma sumta, potuit nulla, cum febris jam esset in declinatione, & ægrotantem per se relictura, videri profuisse. Cum controversiis inter vos ortis nedum finitis nihil intercedit mihi: malletem ignorare: vellem autem pacem colerent utrique, & abstinerent denique Ecclesiam *δοκησισοφία* sua & infelicibus rixis ulterius scindere. Sed qui incorrigibiles hætenus se exhibuerunt, porro quoque tales per me sunt: viderint quam rem agant, illi odio fratrum & amore sui cæci non sacri homines; profani utique cum supercilio Pharisaico. Dolendum imprimis de sensu aliquot verborum Lutheri repeti coccyfimos; satis nimirum diu de Scripturæ vero & salvifico sensu pugnatum, necdum inter partes conventum, est; etiam de singularis & privati Doctoris verborum sententia quadam, quæ hominis tamen est & errori obnoxii, adeo paratragædiare restabat, dum quisque putat se reperisse non quod pueri in faba, & dissentienti à se alteri figit anathema; horrescendum autem rem eò procedere, ut neglecto *τῷ ῥητῷ*, aperto utique, in futili *διανοίᾳ* sibi placeant aliqui; quam uti alia multa Novitiorum horum *ὕπερθεράνια* pro capessendis axiomatibus Doctoralibus sparsa dogmata, agniturum esse, si reviveret, Lutherum dubito. Olim respondebatur, Lutherum librum de S. A. retractasse: quod cum probare non possent, alia effugia quærenda fuere; interim semper *πρωκτὸς λυτρεῖται*, & causa mala ineptè præterea defensa evadit in pessimam. Miseros nos, si in sensu cerebrino factionum Scholasticarum salus animarum vertitur! Inscriptionibus meis benignius è Gallia fidus oritur; ad quod Deo duce dirigam cursum. Sed jam fabularum satis. Bene vale, mi optime Vorsti, me ama, & salve

à REINESIO, Lips. 12. Maji 1666.

EMENDANDA.

Pagina 7. lin. 19. *ἡ* *ψω*. lin. 25. *Σαχᾶ*

Pag. 45. lin. 34. *legi*. Pag. 53. lin. 11. *ψυχῆ*.

Cetera, si qua sunt, præsertim in accentibus aut distinctionibus, errata facile per se animadvertet Lector.

si feri
in po
at, re
na-
una
& z-
inter
ellem
dox-
gibiles
derim
nines;
sensu
e Scri-
ntum,
adam,
abat,
ia se
lecto
in uti
atibus
in du-
quod
emper
era-
affica-
llia si-
ratis.

1666.

ara fa-

